

De meNs: *“leer” stijls*

Saskia van Geest
Master Special Education Needs
Remedial Teacher

De meNs: *"leer" stijlloos*

Saskia van Geest

Studentnummer: 2155823

De mens: "leer" stijlloos

Master Special Education Needs

Remedial Teaching

Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg

Aveline Dijkman

Mei, 2011

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	5
Samenvatting	6
Inleiding	9
§ 1.1 Verandering.....	9
§ 1.2 Leerstijlen	10
§ 1.3 Relevantie.....	11
Hoofdstuk 1 – Aanleiding en probleemstelling	13
§ 1.1 Aanleiding	13
§ 1.2 Probleemstelling	14
Hoofdstuk 2 – Theoretische onderbouwing	16
§ 2.1 Leerstijlen	16
§ 2.2 Kolb	17
§ 2.2.1 De vier leerstijlen van Kolb	17
§ 2.2.2 Leercyclus van Kolb.....	19
§ 2.1.3. Begeleiding afgestemd op de leerstijlen van Kolb.....	20
§ 2.1.4 Kritieken op Kolb.....	20
§ 2.2 Veranderprocessen	21
§ 2.3 Bateson	22
Hoofdstuk 3 – Onderzoeksmethodologie	24
§ 3.1 Actieonderzoek.....	24
§ 3.2 Onderzoeksvraag en subvragen	24
§ 3.3 Methodieken	26
§ 3.3.1 Leerstijltest Kolb	26
§ 3.3.2 Begeleiding.....	26
§ 3.3.3 Vragenlijsten/ interview	27
§ 3.4 Validiteit en betrouwbaarheid.....	27
§ 3.5 Ethische kwesties	28
Hoofdstuk 4 – Data en analyse resultaten.....	29
§ 4.1 Vooronderzoek leerstijltest Kolb.....	29
§ 4.2 Casebeschrijving	30
Stap 6: Externe zorg. Verwijzing naar een andere school	31

§ 4.3 Begeleiding per bijeenkomst.....	31
§ 4.3.1 Eerste bijeenkomst - denker	32
§ 4.3.2 Tweede bijeenkomst - bezinner	33
§ 4.3.3 Derde bijeenkomst – doener	35
§ 4.3.4 Vierde bijeenkomst – beslisser	37
§ 4.4 Het veranderproces	38
§ 4.5 Overige data	39
Hoofdstuk 5 – Conclusies	40
§ 5.1 Beantwoording subvragen	40
§ 5.1.1 Leerstijlen en begeleiding	40
§ 5.1.3 Hoe verleid ik iemand om de hele cyclus van Kolb te doorlopen?	41
§ 5.1.6 Hoe ervaren leerkrachten de begeleiding op het moment dat dit op hun leerstijl is aangepast?	43
§ 5.2 Beantwoording van de onderzoeksvraag	44
§ 5.2.1 Leerstijl	44
§ 5.2.2 Begeleiding	45
§ 5.2.3 Effect van begeleiden rekening houdend met de favoriete leerstijl	46
§ 5.3 Beperkingen en suggesties.....	46
§ 5.3.1 Beperkingen	46
§ 5.3.2 Suggesties	47
Hoofdstuk 6 – Evaluatie onderzoek.....	49
§ 6.2 Planning van het onderzoek	50
§ 6.3 Maken van het onderzoek.....	50
§ 6.4 Het onderzoek en de relatie met mijn POP	50
§ 6.5 Het onderzoek en mijn huidige werk	51
§ 6.6 Het onderzoek en inclusie.....	51
Literatuurlijst.....	53
Bijlagen	55
Bijlage 1 - Vragenlijst leerkrachten na elke bijeenkomst	56
Bijlage 2 - Vragenlijst voor verdiepend interview met leerkrachten	57
Bijlage 3 – Zelfreflectie vragenlijst	58
Bijlage 4 - Powerpoint bij bijeenkomst 1 - Denker.....	59
Bijlage 5 - Powerpoint bij bijeenkomst 2 - bezinner.....	61
Bijlage 6 – Format groepsplan	62

Voorwoord

Het leerproces van mensen is een ingewikkeld systeem. Zelfs na miljoenen jaren is het nog steeds lastig om de vinger te leggen op de manier waarop mensen leren en de mogelijkheden van leren door mensen. Het enige dat we weten is dat kennis van de mens exponentieel groeit. Verschillende auteurs hebben geprobeerd het 'leren' inzichtelijk te maken. Leerstijlen is één manier om hier tegenaan te kijken. Dit onderzoek laat zien dat verschillende mensen allemaal op verschillende momenten verschillend leren en er dus niet een leerstijl te definiëren is. Mensen zijn dus eigenlijk 'leerstijlloos'.

Deze scriptie is het eindresultaat van twee jaar op de dinsdagavond naar Rotterdam rijden. Avonden die in het teken stonden van 3 uur lang stilzitten en het opnemen van kennis. Gelukkig kon ik in dit laatste belangrijke onderdeel van de Master Special Education Needs mijzelf helemaal laten gaan door deze kennis toe te passen in de praktijk. Zonder slag of stoot is dit echter niet gegaan.

Daarom wil ik een aantal mensen bedanken die mij tijdens deze twee jaar, maar zeker ook tijdens dit onderzoek hebben geholpen en gesteund. Allereerst wil ik mijn scriptiebegeleider bedanken, Aveline Dijkman. Zij heeft mijn stukken gelezen en van commentaar voorzien. Daarnaast wil ik de leerkrachten die deel hebben genomen aan de onderzoeksgroep bedanken. Ook dank ik deze collega's voor het invullen van het evaluatieformulier en de tijd voor het afnemen van het interview. Zonder deze leerkrachten had ik dit onderzoek niet kunnen uitvoeren. Zij vormden de belangrijkste informatiebron. De intern begeleider was bereid om met mij mee te denken bij het opstellen van de onderzoeksopzet en mijn gedachtespinsels aan te horen. Het zal niet altijd makkelijk geweest zijn, maar toch heel erg bedankt.

Ook wil ik mijn critical friend bedanken voor het lezen van mijn stukken en de gegeven feedback.

Als laatste wil ik mijn vriend bedanken voor de steun tijdens mijn studie. Hij heeft mij gemotiveerd op de momenten dat dit nodig was.

Maasland, 2011

Samenvatting

De onderzoeksvraag van dit onderzoek luidde als volgt:

Ik onderzoek welke leerstijl de leerkrachten op de Mariaschool in Den Hoorn hebben en ga ze vanuit die leerstijl begeleiden omdat ik wil weten hoe ik dit ervaar, hoe leerkrachten dit ervaren en wat het effect is van het begeleiden rekening houdend met de favoriete leerstijl van een persoon.

Kolb

Kolb (1984) beschrijft vier verschillende leerstijlen. De doener, bezinner, denker en beslisser. Om tot goed leren te komen, moeten alle vier de leerstijlen doorlopen worden. Om het leren aantrekkelijker te maken kan begonnen worden met de voorkeursleerstijl. Elke leerstijl heeft een eigen manier van begeleiden. Hieronder beschrijf ik deze manieren.

- De doener wil direct aan de slag met de stof zonder al teveel voorkennis en leert met vallen en opstaan.
- De bezinner bekijkt de stof vanuit verschillende oogpunten en zoekt naar plus- en minpunten. Vervolgens zoekt hij naar verbanden met eigen ervaringen. Ook wil de bezinner het grotere geheel weten.
- De denker wil theoretische kennis tot zich nemen en zoeken naar verbanden met eigen kennis. Hij wil graag overleggen zonder beoordeling.
- De beslisser zoekt naar verbanden tussen de praktijk en de theorie en wil tips horen over de toepassing in de praktijk.

Veranderprocessen

Kotter (2006) spreekt van een succesvolle veranderingen als een viertal stappen wordt doorlopen.

1. Creëer een gevoel van urgentie
2. Maak een plan van aanpak
3. Zorg dat het gebeurt
4. Bestendig de nieuwe situatie

Gebruikte methodieken

Tijdens dit onderzoek maakte ik gebruik gemaakt van verschillende methodieken. Deze benoem ik met een korte toelichting.

- Leerstijltest
 - Deze test gebruikte ik om te weten te komen welke leerstijlen de leerkrachten op de Mariaschool hebben.
- Begeleiding
 - Ik begeleidde een groep leerkrachten in het maken van een groepsplan om zo de effectiviteit van het begeleiden, rekening houdend met de leerstijl, te onderzoeken.
- Vragenlijsten/ interview
 - Dit gebruikte ik om data te verzamelen over hoe de leerkrachten de begeleiding ervaren.
- Zelfreflectie
 - De zelfreflectie gebruikte ik om erachter te komen hoe ik het begeleiden van leerkrachten met een andere leerstijl vind.

Conclusie

Uit dit onderzoek is gebleken dat de manier waarop mensen worden begeleid niets uitmaakt voor het resultaat. Belangrijk is dat het onderwerp waarin ze begeleid worden interessant en nuttig is. Als het onderwerp niet interessant is, moet je de interesse van de leerkrachten wekken door de manier waarop je het aanbiedt. In dat geval moet je starten met hun favoriete leerstijl.

Beperkingen

Tijdens dit onderzoek is gewerkt met een groep van zes leerkrachten. Om de conclusie betrouwbaarder te maken, zou er met een grotere groep gewerkt moeten worden. Op mijn eigen school kwamen er maar twee bezinners uit de test die beide niet hebben deelgenomen aan het onderzoek. Daarnaast zijn de leerkracht begeleid in een onderwerp waar ze erg enthousiast over waren. Dit heeft invloed gehad op de conclusie.

Verder heeft iedereen de cyclus van Kolb op dezelfde manier doorlopen en daarbij dezelfde begeleiding gehad. Er is niet gestart met de favoriete leerstijl. Bij elke bijeenkomst stond één leerstijl centraal waardoor de cyclus van Kolb geforceerd is doorlopen.

Tenslotte had de volgorde van de leerstijlen achteraf anders gemoeten. Ik ben nu geëindigd met de bijeenkomst voor de beslisser. Achteraf gezien had ik beter kunnen eindigen met de bijeenkomst voor de doener om te voorkomen dat de leerkrachten na de derde bijeenkomst dachten dat ze klaar waren.

Inleiding

§ 1.1 Verandering...

De samenleving verandert. Dat is een stelling die door bijna iedereen gedeeld wordt. Van grote sociologen tot de 'gewone' man op straat. Oudere mensen zeggen vaak dat vroeger alles beter was. Een teken dat er een verandering optreedt. Na de Tweede Wereldoorlog is de zogenaamde 'verzuiling' afgebrokkeld. Tijdens die verzuiling leefde iedereen binnen zijn eigen groep en waren er per groep vanzelfsprekendheden. Indien iemand buiten de boot dreigde te vallen, zorgde de groep ervoor dat dit niet gebeurde. Met de afbreuk van de verzuiling en de komst van de telefoon, de televisie, het internet, de mobiele telefoon en nu de smartphone is de samenleving steeds individueler ingericht. Waar vroeger de kracht van de samenleving en de groep centraal stond, wordt tegenwoordig verwacht dat ieder persoon zijn eigen keuzes maakt en voor zichzelf zorgt. Overigens wil dit niet zeggen dat er geen groepen meer bestaan. Dit zijn echter losse netwerken, die voor ieder persoon verschillend zijn en iedereen kiest de netwerken waarin hij of zij wil deelnemen. Deze individuele inslag van de samenleving zorgt er ook voor dat mensen op hun eigen kwaliteiten ingezet willen worden. Binnen verenigingen wordt het steeds moeilijker om bijvoorbeeld vrijwilligers te vinden, tenzij zij ingezet worden voor klussen waar de eigen kwaliteit voor ingezet kan worden en mensen ook iets terugkrijgen voor hun inzet.

Deze kentering vindt ook langzaam plaats binnen het onderwijs. Maria Montessori was wat dat betreft een vroeg voorbeeld van het kijken naar het individu. Er wordt op reguliere scholen steeds meer gekeken naar de kwaliteiten van het individu en er wordt minder gekeken naar de gehele groep. Het gebruik van de leerstijlen van Kolb past daar heel goed in. Hij kijkt naar het individu om deze persoon zo goed mogelijk in staat te stellen om te leren. In mijn onderzoek kijk ik naar de leerstijlen van de individuele leerkracht om hen zo goed mogelijk te begeleiden.

Omdat ik opgegroeid ben in de individuele en de netwerksamenleving, is de toepassing van Kolb voor mij meer een vanzelfsprekendheid dan voor veel van mijn collega's. Het is voor mij daarom interessant om te kijken hoe een deel van mijn collega's reageert op deze andere manier van begeleiden. In dit onderzoek gaat het niet alleen om leerstijlen, maar ook om veranderprocessen binnen de school. In

verschillende wetenschappelijke theorieën wordt ingegaan op veranderprocessen. In hoeverre deze van toepassing zijn op de situatie in een basisschool is nog niet breed onderzocht. Dit onderzoek hoopt een aanzet te zijn om te laten zien hoe leerkrachten moeten veranderen, hoe een veranderproces op gang gezet moet worden op school. Om een verandering succesvol te laten verlopen moet hier vooraf goed over nagedacht worden en moeten verschillende stappen ondernomen worden om de verandering voor iedereen tot een succes te maken.

§ 1.2 Leerstijlen

Ik ben Saskia van Geest en ben werkzaam op de Mariaschool in Den Hoorn. Na twee jaar als leerkracht gewerkt te hebben, merkte ik dat ik kennis miste om kinderen effectief en efficiënt te helpen in hun ontwikkeling. Hier wilde ik graag meer mee doen. Om die reden heb ik mijzelf twee jaar geleden ingeschreven voor de Master Special Education Needs, Remedial Teaching. In eerste instantie wil ik deze opleiding inzetten in mijn dagelijkse werk als leerkracht. Ik sluit niet uit dat ik in de toekomst remedial teacher zou willen worden.

Wanneer ik kijk naar de leerstijlen van Kolb, ben ik een doener, misschien zelfs wel een extreme doener. Ter illustratie twee voorbeelden die laten zien dat ik kenmerken van een doener heb: ik heb vorig jaar een barbecue gekocht. Zodra ik thuis kwam, heb ik hem gelijk in elkaar gezet. De handleiding had ik niet gelezen en ik ben zonder na te denken begonnen. Hierdoor ben ik de mist in gegaan, een fout die bijna niet te herstellen was. Ik heb daarop de handleiding gepakt en gelezen hoe de barbecue in elkaar gezet moest worden, waardoor het gelukt is de barbecue goed in elkaar te zetten. Een ander voorbeeld is mijn profielkeuze op het middelbaar onderwijs: Ik heb gekozen voor het profiel Natuur&Gezondheid. Ik deed liever proefjes en leerde liever formules te gebruiken dan dat ik in de boeken zou duiken om die stof mijzelf eigen te maken.

Als ik verder kijk naar mijn thuissituatie merk ik dat ik mijzelf moeilijk kan inleven in iemand met een andere leerstijl. Mijn vriend heeft de kenmerken van een denker. Hij wil voor iedere actie, zoals het kopen van een auto, eerst zeer goed nadenken. Alle voor- en nadelen worden tegen elkaar afgewogen en dan wordt er een beslissing genomen. Zelf koop ik dingen gelijk als ik ergens razend enthousiast over ben. Ik

merk dat ik moeite heb om een goed evenwicht te vinden tussen mijn leerstijl en het respecteren van een andere leerstijl.

Leerstijlen interesseren mij al een langere tijd. Het is bijzonder dat iedereen op een eigen manier stof tot zich neemt. Kolb beschrijft vier verschillende leerstijlen: doener, denker, beslisser en bezinner.

Naar aanleiding van mijn interesses wilde ik graag meer doen met deze verschillende vormen van leren. Ik ben gaan nadenken hoe ik deze interesse kan verwerken in een onderzoek dat betrekking heeft op de school waar ik werk.

Daarbij moest ik denken aan een studiedag van vorig jaar waarbij alle leerkrachten verschillende workshops hebben gevolgd. Bij de ene workshop ging men echt aan de slag, bij de andere workshop moest vooral geluisterd worden naar een theoretisch verhaal. Alleen luisteren naar een theoretisch verhaal is voor mij demotiverend en ik vind het lastig om geconcentreerd te blijven. Het voelt op zo'n moment alsof de workshop zonde van mijn tijd is. Als deze workshop was gegeven met meer praktijkvoorbeelden of als we aan de slag zouden gaan, zou mijn gevoel anders geweest zijn en zou ik mezelf daar prettiger bij gevoeld hebben. Wat misschien wel het belangrijkste gevolg hiervan zou zijn, is dat ik er meer van geleerd zou hebben.

§ 1.3 Relevantie

Dit onderzoek is relevant op drie verschillende manieren. Allereerst is er voor mij de persoonlijke relevantie. Door deze opleiding tot remedial teacher kan ik ook daadwerkelijk ingezet worden als remedial teacher. Er wordt van professionals met deze taak tegenwoordig ook verwacht dat zij andere leerkrachten (kunnen) begeleiden. Met deze begeleiding kunnen leerkrachten betere hulp bieden aan kinderen die extra zorg nodig hebben.

Begeleiding kan op vele manieren plaats vinden. Door dit onderzoek wil ik meer kennis verkrijgen over de verschillende leerstijlen die er zijn. Zo krijg ik inzicht in de mogelijkheden en onmogelijkheden van de leerstijlen en de begeleiding rekening houdend met de leerstijl. Dit betekent dat ik, als remedial teacher, het rendement van het leren door leerkrachten zo hoog mogelijk kan maken. Ook het begeleiden zelf is nieuw voor mij. Met dit onderzoek hoop ik hierin te kunnen groeien, zodat ik mijn rol als remedial teacher goed kan vervullen.

Ook in mijn omgang met leerlingen merk ik dat ik op meerdere manieren mijn lessen aanbiedt. Dit doe ik door onderwerpen te doen/ervaren door bijvoorbeeld bij natuuronderwijs de natuur in te gaan en planten te gaan bekijken. Bij een rekenles krijgen de leerlingen daarentegen eerst theorie waarna ze aan de slag gaan met de stof. Zo worden de verschillende leerstijlen bij de kinderen ontwikkeld zodat ze zich op latere leeftijd kunnen specialiseren in hun favoriete leerstijl.

Ook voor de basisschool waar ik werk is het onderzoek relevant. Op het moment van schrijven wordt op de Mariaschool geprobeerd meer 'handelingsgericht' te gaan werken. Dat vergt een verandering van de leerkrachten, waarin gevraagd wordt om een meer actieve houding. De collega's moeten dit leren. Juist op dit onderdeel kan de school mijn onderzoek gebruiken: dit onderzoek is belangrijk, omdat de school te weten komt op welke manier leerkrachten het beste begeleid kunnen worden op het moment dat ze iets moeten gaan leren. De directie kan bij het voorbereiden van de verandering gebruik maken van de uitkomsten van dit onderzoek door rekening te houden met de favoriete leerstijlen van de leerkrachten. Ook is tijdens dit onderzoek een eerste stap gezet richting het handelingsgericht werken. Deze manier van werken vormt tijdens de begeleidingsbijeenkomsten de case waar collega's mee aan de slag zijn gegaan. Zodoende is er al een kleine groep mee bezig, die andere collega's kan motiveren en helpen bij het uitwerken van het handelingsgericht werken. Het kan zich zo als een olievlek gaan verspreiden.

Ten derde is het onderzoek ook relevant voor de theorievorming over leerstijlen van Kolb. Kolb heeft geschreven over leerstijlen, maar is niet volledig ingegaan op de begeleiding rekening houdend met de favoriete leerstijl. Hendriksen heeft hier in zijn boek wel aandacht aan besteed. Zijn boek heeft als ondertitel ook "Begeleiden van leerprocessen". Volgens deze auteur is begeleiding startend met de eigen leerstijl effectiever dan als dit niet gebeurt. Dit onderzoek verifieert of deze stelling in mijn eigen praktijk stand houdt, of dat deze stelling genuanceerd moet worden.

Hoofdstuk 1 – Aanleiding en probleemstelling

In dit hoofdstuk beschrijf ik aan de hand van een aantal voorbeelden tegen welk probleem ik aanloop op de werkvloer. Door dit probleem en mijn interesses in verschillen tussen mensen heb ik een onderzoeksvraag geformuleerd. In het laatste deel beschrijf ik wat ik wil bereiken met dit onderzoek.

§ 1.1 Aanleiding

In het onderwijs is het tegenwoordig erg belangrijk dat leerkrachten zich blijven ontwikkelen. Dit kan door verschillende vakbladen te lezen of door het volgen van studiedagen. Scholen stellen het erg op prijs er naast het werk een opleiding of cursus gevolgd wordt, zodat de leerkracht zich ergens in specialiseert. Ook op scholen wordt verwacht dat leerkrachten nieuwe stof eigen maken. Zo is op mijn school de afgelopen jaren een aantal veranderingen doorgevoerd:

- Iedereen moet leren werken met de computer omdat er veel digitaal geadministreerd wordt.
- Iedereen moet leren werken met een Smartboard, iedereen heeft er één in de klas.
- Iedereen moet werken met Coöperatief leren, waar cursusedagen voor zijn gevolgd.

Van leerkrachten wordt verwacht dat ze rekening houden met de verschillen tussen de kinderen en hier het onderwijs op aanpassen. Dit vind ik een goede ontwikkeling, omdat iedere leerling eigen behoeftes heeft waar in sommige gevallen rekening mee gehouden kan worden. Een 'goede' leerling kan na een korte instructie gelijk aan de slag en eventueel verder met verdiepingsstof en een 'minder goede' leerling krijgt na de gewone instructie ook een verlengde instructie. Het is daarom vreemd dat tijdens het aanbieden van nieuwe stof aan leerkrachten vrijwel geen rekening wordt gehouden met de verschillen in leren tussen leerkrachten. Op dit moment krijgt iedereen op dezelfde manier iets nieuws aangeleerd. Echter, in een perfecte situatie zou iedere leerkracht individueel begeleid moeten worden om het geleerde op de eigen manier in de praktijk toe te gaan passen. Dit is in de huidige situatie, een team van 50 leerkrachten, niet haalbaar: het kost teveel geld en tijd.

Buiten deze verwondering dat iedere leerkracht tijdens cursussen alles op dezelfde manier aangeboden krijgt, heb ik als leerkracht de innerlijke drang om rekening te houden met verschillen tussen mensen. In dit onderzoek betekent dat vooral het rekening houden met de manier waarop mensen leren. In verschillende situaties merk ik dat leerkrachten niet altijd het optimale uit een leermoment halen. Hierdoor ben ik geïnteresseerd in de vraag hoe je mensen zo goed mogelijk kunt laten leren. Vanuit deze gedachte heb ik dit onderzoek opgezet, die inzicht geeft in de stijl waarop mensen leren. Ik vraag me af of begeleiding afgestemd op de stijl van leren effectiever is en iets nieuws leren ook leuker maakt.

Ook voor mijzelf is dit onderzoek belangrijk: ik vraag mijzelf af hoe ik het vind om leerkrachten met een andere leerstijl te begeleiden. Dit betekent voor mij dat ik meer begrip zal moeten krijgen voor andere leerstijlen door mijzelf daar meer in te verdiepen, maar ook door de begeleiding af te stemmen op de leerstijl waar de leerkrachten behoefte aan hebben. Tot en met 16 jaar worden de verschillende leerstijlen van Kolb ontwikkeld op een steeds hoger en complexer niveau. Daarna ontwikkelt men een voorkeursleerstijl. De fasen die doorlopen worden, beschrijf ik in de theoretische onderbouwing. Met deze kennis kun je ook in de klas rekening houden met de leerstijl die leeftijd ontwikkeld wordt bij de kinderen.

§ 1.2 Probleemstelling

Om die reden heb ik de volgende onderzoeksvraag opgesteld met de daarbij behorende subvragen:

Onderzoeksvraag: Ik onderzoek welke leerstijl de leerkrachten op de Mariaschool in Den Hoorn hebben en ga ze vanuit die leerstijl begeleiden omdat ik wil weten hoe ik dit ervaar, hoe leerkrachten dit ervaren en wat het effect is van het begeleiden rekening houdend met de favoriete leerstijl van een persoon.

Subvragen:

- *Welke leerstijlen zijn er?*

Dit wil ik weten omdat leerstijlen de basis vormen van dit onderzoek en onmisbaar zijn bij de vervolgstappen van dit onderzoek.

- *Welke begeleiding is nodig bij de verschillende leerstijlen?*

Dit wil ik weten omdat deze kennis nodig is bij de begeleiding van de

leerkrachten.

- *Hoe verleid ik iemand om de hele cyclus van Kolb te doorlopen?*

Dit wil ik weten omdat je, volgens Kolb leert als de hele cyclus van Kolb wordt doorlopen.

- *Welke leerstijlen hebben leerkrachten op de Mariaschool?*

Dit wil ik weten om een onderzoeksgroep te definiëren en om een vergelijking te maken tussen de eigen en andere leerstijlen.

- *Hoe is het voor mij om leerkrachten te begeleiden met andere leerstijlen dan die van mij?*

Dit wil ik weten omdat ik dan weet hoe ik begeleiding van een andere leerstijl ervaar.

- *Hoe ervaren leerkrachten de begeleiding als er rekening wordt gehouden met hun favoriete leerstijl?*

Dit wil ik weten om te kijken of de mensen beter en gemakkelijker leren op het moment dat ze worden begeleid rekening wordt houdend met hun favoriete leerstijl.

Mijn hypothese is dat begeleiding op leerstijl effectiever is dan een uniforme begeleiding voor iedereen. Ik controleer of dat in dit onderzoek van toepassing is door een groep leerkrachten te begeleiden. Als de leerkrachten aangeven dat ze het prettiger en effectiever vinden om op begeleid te worden rekening houdend met hun favoriete leerstijl, zal ik de directie adviseren om rekening te houden met de verschillende leerstijlen van leerkrachten. Ik begrijp dat het voor de directie lastig is om altijd rekening te houden met de verschillende leerstijlen binnen de school. Hiervoor zal een goede organisatie van leermomenten nodig zijn.

Hoofdstuk 2 – Theoretische onderbouwing

Dit hoofdstuk bestaat uit vier onderdelen. Eerst zet ik de wetenschappers Vermunt en Kolb tegenover elkaar en maak ik een keuze tussen deze twee. Dan beschrijf ik de gekozen wetenschapper en zijn theorie. Vervolgens schrijf ik over veranderprocessen. Tenslotte volgt er informatie over de niveaus van het leren van Bateson, dat ik gebruik voor de opgestelde vragenlijsten.

§ 2.1 Leerstijlen

In deze paragraaf benoem ik twee wetenschappers die zich hebben verdiept in leerstijlen, Kolb en Vermunt. Een leerstijl is een manier waarop iemand omgaat met de leerstof of leeractiviteit (Weijers, 2011). Vermunt (1992) benoemt vier leerstijlen: reproductie gerichte leerstijl, betekenis gerichte leerstijl, toepassingsgerichte leerstijl en de ongerichte leerstijl. Om een leerstijl te testen kijkt Vermunt naar verwerkingsstrategieën, regulatiestrategieën, leeroriëntaties en leeropvattingen.

Leerstijlen en hun kenmerken

	LEERSTIJLEN			
	Betekenisgericht	Toepassingsgericht	Reproductiegericht	Ongericht
Cognitieve verwerking	diepgaand	concreet	oppervlakkig (stapsgewijs)	nauwelijks
Regulatie-voorkeur	intern of zelfgestuurd	intern of extern gestuurd	extern gestuurd	stuurloos
Leermodel/-concept	opbouw van kennis (betekenisverlenend)	gebruik van kennis (toepassen)	opname en reproductie van kennis	samen leren
Leeroriëntatie	persoonlijke interesse	beroepsgericht	diploma en toetsgericht	ambivalent

Figuur 1: Leerstijlen volgens Vermunt ¹

Kolb (1984) beschrijft ook vier leerstijlen: de doener, de bezinner, de denker en de beslisser. Kolb baseert zijn leerstijlen op een theoretisch leermodel van vier denkstappen die worden doorlopen tijdens het leren, een zogenaamde leercyclus.

Ik kies voor de theorie van Kolb, het goede van Kolb is dat hij spreekt van een leercyclus, meerdere stappen worden doorlopen om tot leren te komen. Vermunt

¹ Van der Veen, 2003

zegt dat ieder een eigen leerstijl heeft en op die manier leert. De theorie van Kolb herken ik meer in de praktijk.

§ 2.2 Kolb

In deze paragraaf beschrijf ik de theorie van Kolb. Allereerst de vier leerstijlen en vervolgens de leercyclus van Kolb. Daarna beschrijf ik hoe deze leerstijlen in de praktijk moeten worden begeleid. Tenslotte benoem ik kritieken op de theorie van Kolb.

§ 2.2.1 De vier leerstijlen van Kolb

Mensen hebben, volgens Kolb, een eigen leerstijl. Kolb onderscheidt vier verschillende leerstijlen. Hieronder werk ik ze uit.

De doener, ook wel accomodeerder genoemd.

Een doener wil met iets aan de slag. Hij wil dingen ervaren en experimenteren, wat gedaan wordt op intuïtie. Het leerproces verloopt bij een doener met vallen en opstaan. Hij past zich snel aan in nieuwe situaties en door veel te oefenen maakt hij zich de stof eigen.

De bezinner, ook wel divergeerder of dromer genoemd.

Een bezinner bedenkt ideeën door te brainstormen over zaken en bekijkt alles vanuit verschillen perspectieven, waardoor nieuwe ideeën en oplossingen ontstaan. Een bezinner heeft interesse in andere personen en neemt de kennis van anderen mee in zijn ideeën.

De denker, ook wel assimileerder genoemd.

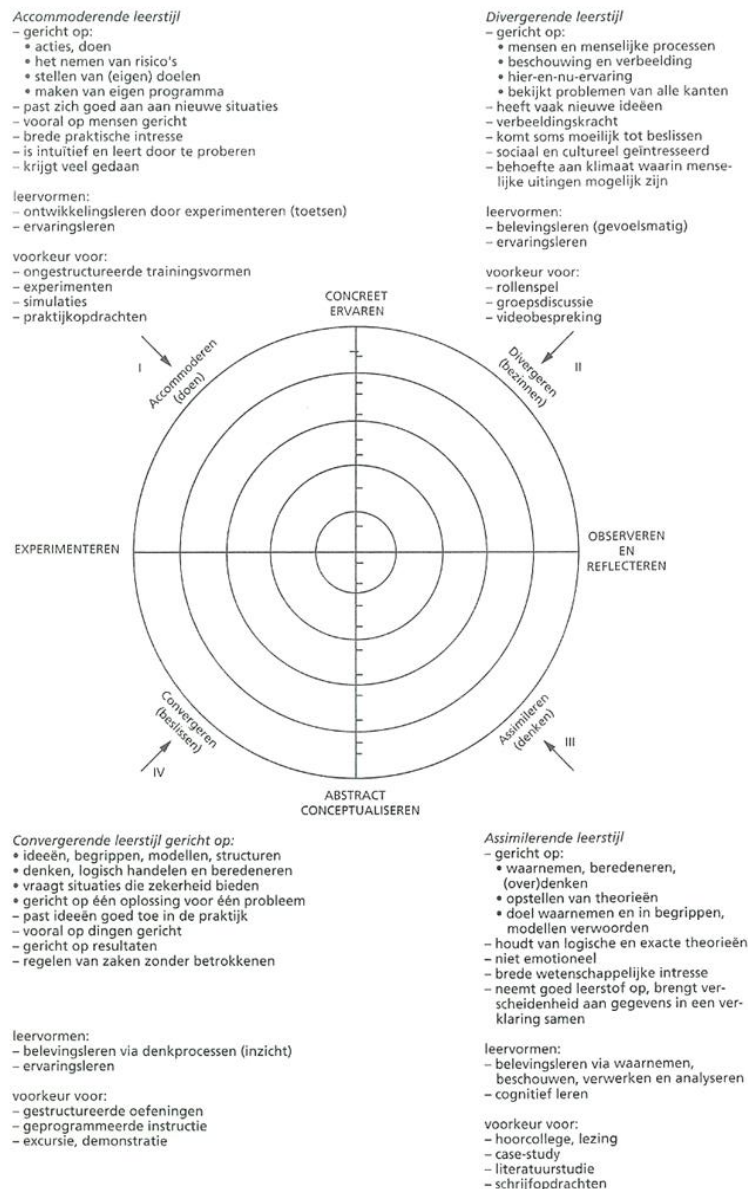
Een denker houdt zich bezig met theoretische aspecten van een probleem. Hij bekijkt deze nauwkeurig en analyseert de aspecten. Hij houdt zich minder bezig met het praktische gebruik van theorie. Hij gaat zelfstandig aan het werk om zelf een goed en compleet beeld te vormen van het probleem.

De beslisser, ook wel convergeerder of durver genoemd.

Een beslisser is iemand die actief aan de slag gaat naar aanleiding van theorieën. Hij gaat probleemoplossend te werk en richt zich op eenduidige, enkelvoudige antwoorden. Een beslisser is relatief gezien weinig geëmotioneerd en heeft moeite

met het inleven in een ander en regelt dingen graag zelf. (Hendriksen, 2009, Smith, 1996, 2001)

In figuur 2 staat een overzicht van de verschillende leerstijlen van Kolb met verschillende kenmerken.

Figuur 2: Leerstijlen volgens Kolb ²

Gedurende de eerste zestien levensjaren heeft een mens alle leerstijlen al eens doorlopen. Van 0-2 jaar ontwikkelt een kind de leerstijl doener. Het kind leert dan door te voelen, aan te raken, te handelen en te herhalen en past zich snel aan in een nieuwe situatie. Van 2-6 jaar ontwikkelt een kind de leerstijl bezinner. Het kind

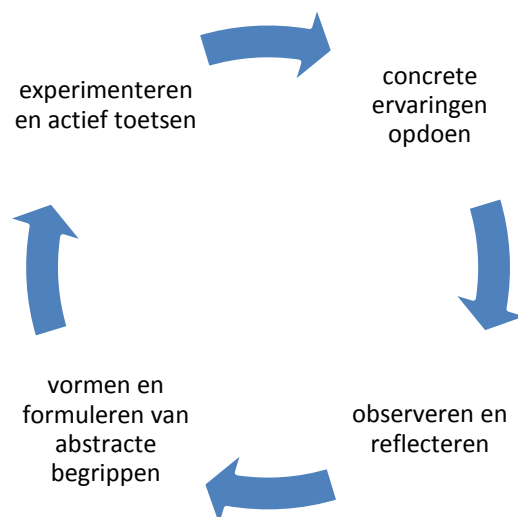
² Hendriksen, 2009

ontwikkelt een reflectieve en observerende houding door ervaringen te onthouden en met elkaar te combineren. Van 7-11 jaar ontwikkelt een kind de leerstijl denker. Het kind wordt onafhankelijk van de directe concrete ervaringswereld en selecteert zelf wat hij wil leren. Van 12-16 jaar wordt de leerstijl beslisser ontwikkeld. Door experimenten worden ideeën of concepten getoetst.

Na dit zestiende levensjaar specialiseert men zich in één favoriete leerstijl, in enkele gevallen in twee favoriete leerstijlen.

§ 2.2.2 Leercyclus van Kolb

Kolb spreekt van een leercyclus: een aantal stappen moet doorlopen worden tijdens het leren. (zie figuur 3) (Kolb, 1984, Hendriksen, 2009)

Figuur 3: Leercyclus van Kolb ³

Leren is een spiraalsgewijze ontwikkeling en ontstaat wanneer de persoon een concrete ervaring observeert, reflecteert en theoretische onderbouwing gebruikt, waardoor er nieuwe ideeën komen. Deze worden uitgetoetst, wat een nieuwe ervaring oplevert. Men doorloopt alle leerstijlen tijdens het leren. Deze cyclus herhaalt zich elke keer en vormt de spiraal.

³ S. van Geest, gebaseerd op figuur van www.projecttrends.net en Hendriksen, 2009

§ 2.1.3. Begeleiding afgestemd op de leerstijlen van Kolb

Tijdens de begeleiding van het leren is het belangrijk om rekening te houden met de leerstijl. Dit kan door te starten bij de leerstijl die bij die persoon past. (www.thesis.nl, Hendriksen, 2009) Hieronder beschrijf ik voor elke leerstijl hoe de start van de begeleiding er uitziet.

Voor een doener geldt dat hij geprikkeld wordt door iets te leren waarmee hij gelijk aan de slag kan. Hij experimenteert met de uitdaging die hij krijgt. Tijdens het experimenteren vindt hij het fijn om ideeën te delen zonder dat hij zich tegengehouden voelt, ook al zijn de ideeën niet realiseerbaar.

Een bezinner maakt een plan om de stof tot zich te nemen. Tijdens de begeleiding wordt het geleerde vanuit verschillende oogpunten bekeken. Er worden verbanden gelegd tussen ideeën en gebeurtenissen uit zijn eigen ervaringen. Om het voor de bezinner duidelijker en gestructureerder te maken, wordt het geleerde in een groter geheel geplaatst.

De begeleiding van de denker bestaat vooral uit het geven van theoretische kennis. Er wordt gezocht naar verbanden met de kennis die hij al bezit. Hij krijgt de tijd om de stof tot zich te nemen en maakt beslissingen na een zorgvuldige analyse. De denker heeft ruimte nodig om te overleggen zonder dat hij daarop beoordeeld wordt.

Een beslisser richt zich op praktische zaken. Hij zoekt naar verbanden tussen de theorie en de praktijk en probeert de theorie uit onder toezicht van een ervaren persoon. Tips over de toepassing in de praktijk en een einddoel zijn belangrijk.

§ 2.1.4 Kritieken op Kolb

Verschillende auteurs geven kritiek op Kolb's theorie . Hieronder benoem ik deze met daaronder een weerwoord.

- Er is weinig wetenschappelijke onderbouwing voor de stappen uit het model van Kolb en de daarbij behorende leerstijlen. Andere wetenschappers zetten vragen bij het denkmodel waarop Kolb zijn leerstijlenmodel heeft gebaseerd (Heron, 1992).
 - o Kolb baseert zijn theorie op theorieën van andere wetenschappers: Lewin, Dewey en Piaget. Daarnaast is Kolb één van de eerste wetenschappers die over leerstijlen schrijft waardoor er nog weinig

wetenschappelijke onderzoeken zijn gedaan waar hij gebruik van kon maken

- De kennis over eigen leerstijl leidt tot luiheid of dogmatisch denken. Het kennen van de eigen leerstijl zorgt voor een te snelle acceptatie, terwijl het belangrijk blijft de cyclus van Kolb te doorlopen (Beard & Wilson, 2002).
 - o Dogmatisch denken kan voorkomen door mensen te informeren over de theorie van Kolb. Leren kan alleen door de gehele cyclus van Kolb te doorlopen.
- Andere theorieën (Wiestra en De Jong, 2002), zeggen dat leren niet volgens een vast patroon verloopt.
 - o Met de ervaring van twee jaar als leerkracht trek ik deze bewering sterk in twijfel. Mijn indruk is net als bij Kolb dat leren volgens een cyclus verloopt.
- Andere kritiek is de haalbaarheid om altijd met elke leerstijl rekening te houden. Het rekening houden met leerstijlen klinkt mooi, maar neemt ook veel tijd in beslag.
 - o Scholen kunnen niet altijd rekening houden met de leerstijl, maar het hebben van kennis over leerstijlen is al nuttig. Het geeft inzicht in de manier van leren van de leerkrachten.
- Leerkrachten die de leerstijltest hebben ingevuld ervaren dat er verschillende situaties zijn waarin geleerd wordt en dat zij de stof op verschillende manieren tot zich nemen. Bijvoorbeeld: Werken met de computer wordt graag 'doenend' geleerd, terwijl een toets graag 'denkend' geleerd wordt.
 - o Deze kritiek ontkracht de hierboven genoemde kritiek over dogmatisch denken. Leren doe je niet altijd op dezelfde manier, maar er is wel een favoriete manier waarop je leert.

§ 2.2 Veranderprocessen

Verandering in een organisatie gaat via een aantal punten dat doorlopen moet worden of die aandacht vragen. Kotter (2006) geeft inzicht in dit veranderproces aan de hand van een zeer duidelijke metafoor, een pinguïnkolonie. Eén pinguïn ontdekt dat de ijsberg, hun woonplaats, van onderaf begint te smelten. Hij wil de anderen

hiervan bewust maken. De andere pinguïns geloven hem niet, omdat het voor hen onzichtbaar is. Door verschillende stappen te doorlopen is het die ene pinguïn gelukt om de gehele kolonie mee te krijgen om het veranderproces goed te doorlopen.

In het boek van Kotter (2006 blz. 138 + 139) staan vier stappen beschreven voor een succesvolle verandering.

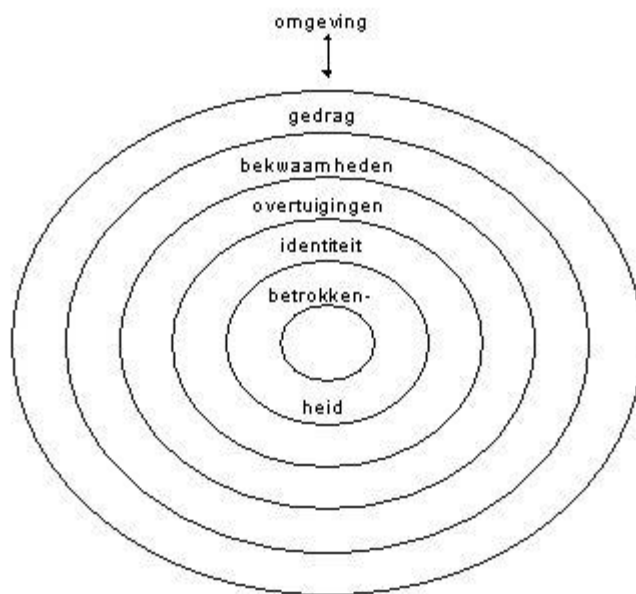
1. *Creëer een gevoel van urgentie*
 - *Anderen helpen inzien dat verandering noodzakelijk is*
 - *Helpen inzien dat direct handelen nodig is*
2. *Maak een plan van aanpak*
 - *Ontwikkel een visie over de verandering*
 - *Bedenk een strategie voor de verandering*
3. *Zorg dat het gebeurt*
 - *Communiceer om draagvlak en betrokkenheid te creëren*
 - *Maak het mogelijk om de verandering in te voeren voor de anderen*
 - *Benoemen van korte termijn successen*
 - *Zorg dat het tempo hoog blijft*
4. *Bestendig de nieuwe situatie*
 - *Het creëren van een nieuwe cultuur*

Mijn doel is een groep collega's een gevoel van urgentie te laten ervaren. Ik laat hen zien hoeveel administratief werk er gedaan wordt. Hier wordt veel van verwacht en kost veel tijd. Door de case die ik gebruik, groepsplannen, kost de administratie minder tijd. Als deze groep collega's dit inzielt, kunnen zij voorlopers zijn en anderen in het schoolteam hiervan overtuigen.

§ 2.3 Bateson

Tijdens mijn onderzoek reflecteer ik op elke begeleidingsbijeenkomst en evalueren de collega's op de bijeenkomst. Ik kies ervoor om te werken met de logische niveaus van het leren van Bateson. Zijn model bestaat uit zes verschillende aspecten die tijdens de reflectie doorlopen worden. Dit spreekt mij erg aan. Hierdoor wordt er tijdens de reflectie goed naar verschillende aspecten gekeken. Op deze manier worden er geen belangrijke gedachtegangen overgeslagen en wordt meer uit een reflectie of evaluatie gehaald.

Het model ziet er als volgt uit:

Figuur 4: Reflectiemodel Bateson ⁴

Bij elke laag uit dit model hoort een kernvraag.

Omgeving: Waar reageer ik op, wanneer en met wie?

Gedrag: Wat doe ik, hoe handel ik?

Bekwaamheden: Wat kan ik, hoe pak ik het aan?

Overtuigingen: Waarom doe ik het, wat vind ik belangrijk?

Identiteit: Wie ben ik, wat is mijn levensdoel?

Betrokkenheid: Van waaruit handel ik?

(www.lancelots.nl, 27-02-2011)

De precieze vragen die gesteld worden bij de zelfreflectie hangen af van de situatie. Bij deze vorm van reflectie ontstaan vragen door de beantwoording van een vraag. Als er geen nieuwe vraag ontstaat bij een laag, kan doorgedaan worden naar de volgende laag. Hierdoor wordt dieper in de persoonlijkheid gegraven.

⁴ www.lancelots.nl, 27-02-2011

Hoofdstuk 3 – Onderzoeksmethodologie

In dit hoofdstuk benoem ik mijn onderzoeksvraag met de bijbehorende subvragen. Vervolgens beschrijf ik de verschillende methodieken die gebruikt worden om antwoorden te krijgen op de subvragen die leiden tot een antwoord op de hoofdvraag. Tot slot komt er een uitleg waarom bepaalde keuzes voor methodes gemaakt zijn om de juiste data te verkrijgen.

§ 3.1 Actieonderzoek

Tijdens mijn onderzoek is veel aandacht besteed aan het afstemmen op leerstijl. Ook houd ik, bij de uitvoering van mijn onderzoek rekening met mijn eigen leerstijl. Uit de leerstijltest komt bij mij de leerstijl doener. Een actieonderzoek past om die reden goed bij mij als persoon. Daarmee ga ik echt aan de slag door leerkrachten te begeleiden. Ik reflecteer mijn eigen handelen en ook de begeleide leerkrachten evalueren de bijeenkomsten. Aan de hand hiervan krijg ik antwoord op mijn hoofdvraag.

§ 3.2 Onderzoeksvraag en subvragen

Mijn onderzoeksvraag is de volgende: *Ik onderzoek welke leerstijl de leerkrachten op de Mariaschool in Den Hoorn hebben en ga ze vanuit die leerstijl begeleiden omdat ik wil weten hoe ik dit ervaar, hoe leerkrachten dit ervaren en wat het effect is van het begeleiden rekening houdend met de favoriete leerstijl van een persoon.*

Om antwoord te krijgen op deze vraag heb ik een aantal subvragen opgesteld.

- *Welke leerstijlen zijn er?*
 - Om antwoord te krijgen op deze vraag zal ik theorie moeten lezen over leerstijlen. Deze vraag is de basis van het gehele onderzoek. Ik moet kennis hebben over verschillende leerstijlen om vervolgens de begeleiding hierop af te kunnen stemmen.
- *Welke begeleiding is nodig bij de verschillende leerstijlen?*
 - Ook deze vraag is een theoretische vraag. Aan de hand van de kennis

van de vorige subvraag kan ik mijzelf verder verdiepen in de begeleiding die past bij elke leerstijl. Op het moment dat ik op deze vraag antwoord heb gegeven, kan ik bij elke leerstijl passende begeleiding geven.

- *Hoe verleid ik iemand om de hele cyclus van Kolb te doorlopen?*
 - o Kolb zegt dat iemand leert op het moment dat de cyclus wordt doorlopen. Ik zoek in de theorie naar hoe mensen verleid worden om de gehele cyclus te doorlopen, zodat ik dit kan gebruiken tijdens mijn begeleidingsmomenten
- *Welke leerstijlen hebben leerkrachten op de Mariaschool?*
 - o Voor het antwoord op deze vraag maak ik gebruik van de leerstijltest van Kolb. Het hele team krijgt een e-mail met een link naar de website waarop deze test ingevuld kan worden. Ik realiseer me dat niet iedereen deze test gaat invullen. Om die reden heb ik de test ook gekopieerd in de lerarenkamer gelegd zodat de collega's deze ook handmatig kunnen invullen als ze hier de tijd voor hebben.
- *Hoe is het voor mij om leerkrachten te begeleiden met andere leerstijlen dan die van mij?*
 - o Bij deze vraag maak ik gebruik van een vragenlijst voor zelfreflectie. Deze lijst vul ik na elke begeleidingsbijeenkomst in. Hiermee wil ik te weten komen hoe het voor mij is om mensen te begeleiden die een andere leerstijl hebben dan ik.
- *Hoe ervaren leerkrachten de begeleiding als er rekening wordt gehouden met hun favoriete leerstijl?*
 - o Bij deze vraag maak ik gebruik van twee methodieken. De eerste methodiek zal een vragenlijst zijn. Deze is kort en kan snel worden ingevuld.
De tweede methodiek is een interview. Na elke begeleidingsbijeenkomst zal ik met twee leerkrachten een verdiepend interview houden. Aan de hand van deze vragenlijsten wil ik te weten komen of

de leerkrachten beter en gemakkelijker leren op het moment dat ze begeleid worden rekening houdend met hun favoriete leerstijl.

§ 3.3 Methodieken

In deze paragraaf beschrijf ik de methodieken die ik in mijn onderzoek gebruik. Het gaat achtereenvolgens over de leerstijltest van Kolb, de begeleiding en de vragenlijsten en interviews.

§ 3.3.1 Leerstijltest Kolb

De leerkrachten op de Mariaschool hebben een leerstijltest gemaakt. Alle leerkrachten krijgen een e-mail met de link naar de website⁵ waarop de test te vinden is. Om de drempel voor het invullen van deze vragenlijst te verlagen, is ook een aantal gekopieerde versies neergelegd in de lerarenkamer. Op deze manier kunnen leerkrachten een exemplaar pakken en invullen wanneer ze daar tijd voor hebben, zonder dat ze daarbij de computer nodig hebben. De uitslag geven ze op verschillende manieren door. Collega's kunnen de uitslag naar mij e-mailen, doorgeven aan de administratrice of het ingevulde formulier aan mij geven.

§ 3.3.2 Begeleiding

Voor mijn onderzoek is een groep leerkrachten begeleid. Er zijn vier bijeenkomsten georganiseerd, alle vier gericht op een andere leerstijl. De leercyclus wordt tijdens vier verschillende bijeenkomsten doorlopen. Tijdens één bijeenkomst wordt met één leerstijl rekening gehouden om het verschil tussen de leerstijlen duidelijk te maken bij de leerkrachten die begeleid worden. Na elke bijeenkomst reflecteer ik op de bijeenkomst en evalueren de leerkrachten de bijeenkomst. De manier waarop ik reflecteer en de leerkrachten evalueren staat hieronder beschreven.

⁵ www.thesis.nl

§ 3.3.3 Vragenlijsten/ interview

Andere methodieken die gebruikt worden zijn vragenlijsten en interviews. Ze staan hieronder benoemd.

1. Vragenlijst voor de leerkracht (zie bijlage 1)
 - Iedere leerkracht die mee doet met de begeleidingsbijeenkomst vult deze vragenlijst in na elke bijeenkomst. Met deze vragenlijst analyseer ik hoe de leerkrachten de begeleiding hebben ervaren.
2. Verdiepend interview met de leerkracht aan de hand van de ingevulde vragenlijst (zie bijlage 2)
 - Naar aanleiding van elke bijeenkomst zijn twee leerkrachten geïnterviewd voor een verdiepend gesprek, indien mogelijk met leerkrachten die verschillende leerstijlen hebben. In dit interview wordt dieper ingegaan op het gevoel van de leerkracht. Waardoor werd de bijeenkomst als prettig of juist niet prettig ervaren?, wanneer werd dit gemerkt en wat motiveerde of demotiveerde tijdens deze begeleiding?
3. Vragenlijst voor zelfreflectie (zie bijlage 3)
 - Na elke bijeenkomst vul ik ook een vragenlijst in. In deze vragenlijst staan vragen over hoe ik de begeleiding heb ervaren, maar ook vragen om te kijken hoe ik het vond om leerkrachten met een andere leerstijl te begeleiden.

Deze vragenlijsten zijn gebaseerd op de logische niveaus van het leren van Bateson. De vragen die bij de verschillende aspecten aan bod komen zet mij dan ook goed aan het denken. Vooral bij de vragenlijst voor zelfreflectie komen deze zes verschillende aspecten duidelijk naar voren.

§ 3.4 Validiteit en betrouwbaarheid

Onder validiteit wordt verstaan of er gemeten wordt wat de bedoeling is. Met andere woorden, geven de gebruikte methodieken antwoord op hetgeen je onderzoekt? Helpen de vragenlijsten om antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag? Om hiervoor te zorgen zijn na het maken van de vragenlijsten de hoofdvraag en subvragen bekeken. Per vraag van de vragenlijst is gekeken op welke vraag van mijn

onderzoek ik antwoord krijg. In de vragenlijst voor zelfreflectie staat een aantal vragen die niet nodig zijn voor mijn onderzoek. Ik laat deze wel staan. Het gaat hier om de vragen over hoe ik het vind om te begeleiden. Dit is interessant voor mijn persoonlijke ontwikkeling.

Onder betrouwbaarheid verstaat men de stabiliteit van het onderzoek. Zou het onderzoek dezelfde resultaten hebben op het moment dat het onderzoek nog eens wordt uitgevoerd? Ik beseft dat het onderzoek betrouwbaarder zou zijn wanneer ik zou werken met alle leerkrachten van de Mariaschool. Dit is niet mogelijk gezien de tijd en andere ontwikkelingen die op het moment op school spelen. In de groep die wordt begeleid zitten jongere en oudere leerkrachten met verschillende leerstijlen. Van de leerstijl doener, denker en beslisser doen elk twee leerkrachten mee. Het is niet gelukt om twee bezinners toe te voegen aan deze groep. Helaas doen geen mannen mee met dit onderzoek, omdat zij de vragenlijst niet hebben ingevuld. Om het onderzoek zo betrouwbaar mogelijk te maken, wordt na elke begeleidingsbijeenkomst door iedere leerkracht een vragenlijst ingevuld. Om de antwoorden op de vragenlijsten te verduidelijken, wordt met twee leerkrachten een verdiepend interview gehouden. Ook triangulatie speelt een rol in de betrouwbaarheid van het onderzoek. Om die reden wordt gebruik gemaakt van vragenlijsten en interviews bij leerkrachten en een vragenlijst voor zelfreflectie.

§ 3.5 Ethische kwesties

Er is in dit onderzoek op ethisch gebied een aantal aspecten waar rekening mee gehouden moet worden. Ten eerste is het belangrijk om respectvol met de leerkrachten om te gaan die begeleid worden. Iedere leerkracht heeft een eigen leerstijl waar rekening mee gehouden wordt. Tijdens het onderzoek nemen de leerkrachten dus ook deel aan bijeenkomsten die niet bij hun leerstijl passen. Dit kunnen ze als vervelend ervaren. De locatie en positie binnen de school van de begeleide leerkracht kan een rol spelen. Ten tweede worden, om privacy redenen geen namen genoemd. Hiermee verwacht ik de medewerking van de leerkrachten te vergroten.

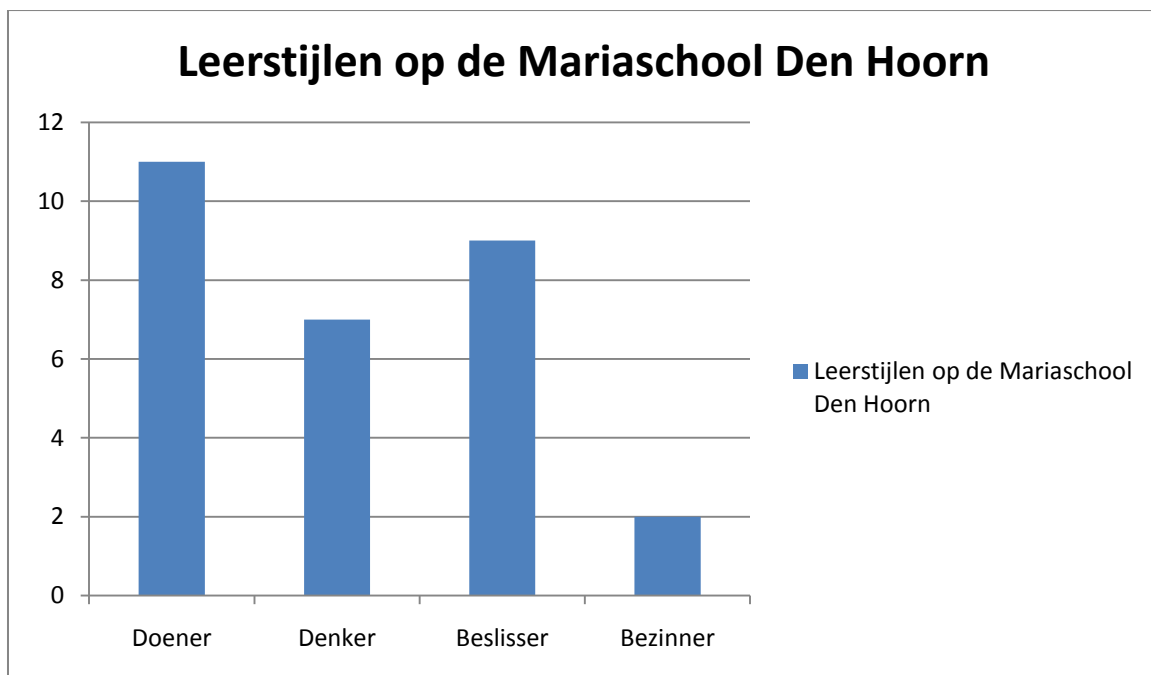
Hoofdstuk 4 – Data en analyse resultaten

In dit hoofdstuk wordt eerst de uitslag van de leerstijltest beschreven. Vervolgens maak ik een korte beschrijving van de case waarmee ik het onderzoek uitvoer. Daarna wordt bij elke bijeenkomst de inhoud, de uitslag van de vragenlijst en interview en mijn reflectie beschreven. Ook reflecteer ik op de theorie van Kotter die tijdens dit onderzoek naar voren is gekomen en tenslotte presenteer ik een overzicht van de overige data.

§ 4.1 Vooronderzoek leerstijltest Kolb

De leerstijltest is uitgegaan naar alle teamleden van de Mariaschool in Den Hoorn. De vragenlijst is door een groot aantal teamleden op internet⁶ ingevuld, een ander deel heeft de vragenlijst op papier ingevuld.

De test is naar 53 collega's gestuurd, 29 daarvan hebben de vragenlijst ingevuld. Het responsepercentage ligt daarmee op 55%.

⁶ www.thesis.nl

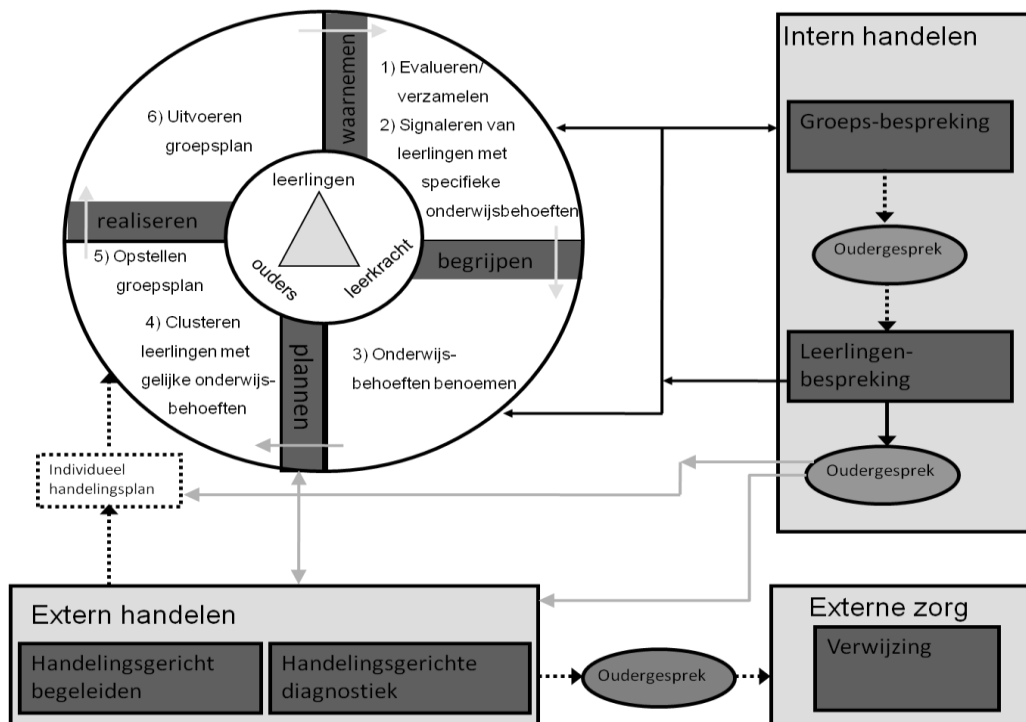
§ 4.2 Casebeschrijving

Het onderzoek gaat over de effectiviteit van begeleiden rekening houdend met de favoriete leerstijl. De leerkrachten worden opgehaald vanuit hun eigen segment van de leercyclus van Kolb.

Dit betekent dat de leerkrachten in een onderwerp begeleid moeten worden. In deze paragraaf beschrijf ik waarin de leerkrachten worden begeleid.

Ik kies ervoor om de leerkrachten te begeleiden in het opstellen van groepsplannen. Deze keus heb ik gemaakt omdat ik de leerkrachten wilde begeleiden in iets dat zowel voor hen nuttig is, als ook voor de school.

Het is nuttig voor de leerkrachten omdat een groepsplan wordt gemaakt en uitgevoerd door de leerkracht. In dit plan staat per leergebied wat alle kinderen aangeboden krijgen en zouden moeten beheersen aan het einde van het schooljaar. Vervolgens worden de kinderen die extra hulp nodig hebben beschreven. Hierbij kan aan verschillende zaken worden gedacht, zoals: verlengde instructie voor 'zwakke' kinderen en verrijkingsmateriaal voor 'sterkere' kinderen. Het groepsplan bevat daarnaast ook nog een pedagogisch gedeelte. Hierin wordt de extra hulp op sociaal emotioneel vlak beschreven.

Figuur 4: Cycclus handelingsgericht werken ⁷

⁷Pameijer; Beukering, 2008

Voor de school is dit onderwerp bruikbaar, omdat de intern begeleider bezig is om de stappen van handelingsgericht werken van Pameijer en Beukering (2008) in te voeren. Groepsplannen maken hier een onderdeel van uit. In figuur 4 staat het systeem van Pameijer en Beukering (2008) waar een groepsplan een onderdeel is.

De stappen hebben in het figuur geen nummer, maar voor de duidelijkheid geef ik ze hieronder een nummer. Door de pijlen in het figuur zie je welke stappen er overgeslagen kunnen worden of welke stappen eventueel weer teruggepakt worden om zo weer 'opnieuw' te beginnen met de cyclus van handelingsgericht werken.

Stap 1: Het opstellen van het groepsplan. Dit is de cirkel in figuur 4.

Stap 2: Groepsbespreking. Hierin wordt het groepsplan geëvalueerd.

Stap 3: Leerlingbespreking. Hierin worden leerlingen besproken die te weinig vooruitgang boeken met het groepsplan. Eventueel zijn hier deskundigen bij betrokken om advies te geven of geformuleerde vragen te beantwoorden.

Stap 4: Individueel handelingsplan. Dit plan wordt opgesteld na aanleiding van de leerlingbespreking met als doel om na dit plan de leerling weer toe te voegen in het groepsplan. Indien dit niet het geval is zullen er externe stappen gezet worden, stap 5 of 6)

Stap 5: Extern handelen. Deze stap bestaat uit twee verschillende onderdelen.

- Diagnostiek, welke vragen zijn er en wie kan deze het beste beantwoorden.
- Consultatie of begeleiding,

Stap 6: Externe zorg. Verwijzing naar een andere school

Tijdens de cyclus van handelingsgericht werken zijn de contactmomenten met de ouders van groot belang.

§ 4.3 Begeleiding per bijeenkomst

Tijdens elk van de vier begeleidingsbijeenkomsten heb ik rekening gehouden met een andere leerstijl. Elke bijeenkomst staat voor één leerstijl.

Bij elke bijeenkomst heb ik een grafiek gemaakt van de gemiddelde score. De score moet als volgt gezien worden: 1-slecht, 2-matig, 3-voldoende, 4-goed, 5-uitstekend.

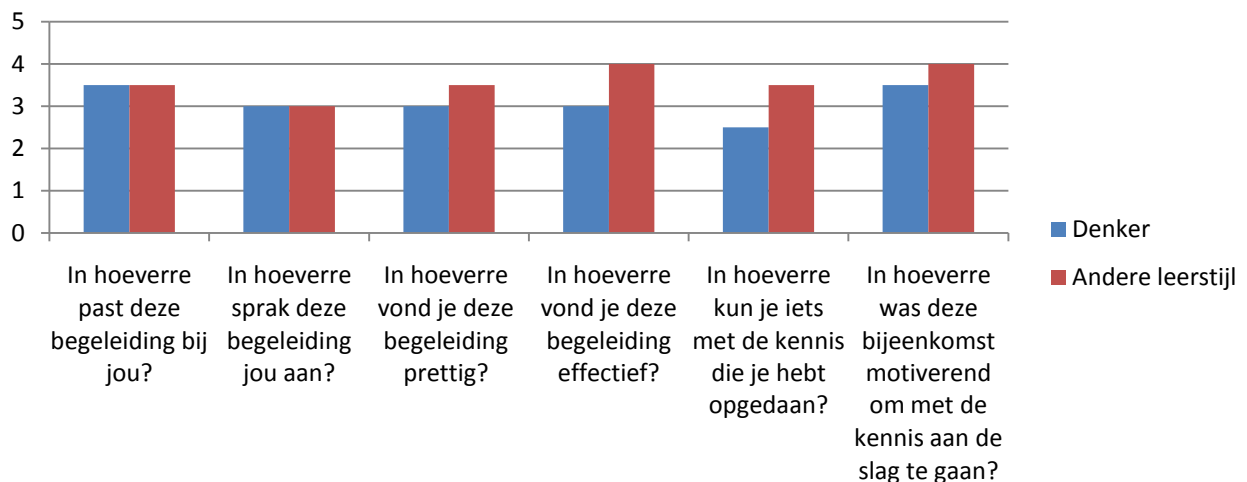
§ 4.3.1 Eerste bijeenkomst - denker

Tijdens de eerste bijeenkomst heb ik rekening gehouden met de leerstijl denker. Een denker wil graag leren aan de hand van theorie. Aan de hand van een presentatie (zie bijlage 4) heb ik vooral veel feiten en achtergrondinformatie over de theorie van Pameijer en Beukering (2008) over groepsplannen aangeboden. Ik heb het doel van een groepsplan verteld en wie er bij een groepsplan betrokken worden. Verder heb ik verteld over de verschillende delen van een groepsplan: het pedagogische en het didactische deel. Aan het einde van deze bijeenkomst heb ik een aantal aandachtspunten benoemd voor het maken van een groepsplan.

Wat viel mij op?

Er zaten twee denkers bij deze bijeenkomst. Aan hen kon ik merken dat deze leerstijl bij hen paste. Ze zaten rechtop te luisteren en stelden goede vragen. Daarentegen zat één van de doeners op haar horloge te kijken en zat onderuit gezakt. Bij de beslissers viel weinig op aan de lichaamshouding.

Hoe hebben zij de begeleiding ervaren?

In de grafiek hierboven is te zien dat de score van 'andere leerstijl' bij sommige vragen hoger is dan die van de denker. Op de formulieren heeft een aantal leerkrachten een toelichting gegeven. Eén van de denkers heeft in de vragenlijst aangegeven dat zij de theorie erg leuk vond om te horen, maar graag nog meer theorie had willen horen. Daardoor heeft zij veel onder de voldoende (3) gescoord. Verder blijkt dat de doener de theorie wel wil weten, maar zij het graag kort en bondig aangeboden wil krijgen. De beslisser die aanwezig was, heeft aangegeven dat zij

graag stukje bij beetje een groepsplan zou willen maken nadat hier theorie over gegeven is.

Uit het interview met een denker bleek dat deze manier erg goed bij haar paste, dit merkte zij al vanaf het begin. Zij leert of leest eerst de bijpassende theorie voor zij ermee aan de slag gaat. Door deze bijeenkomst is zij wel geprikkeld om verder te gaan. Dit komt misschien niet zozeer door de begeleiding, maar door het onderwerp. Zij zou graag verder willen met dit onderwerp door een uitgewerkt voorbeeld te zien en dit vervolgens met de theorie te vergelijken.

In het interview met een doener kwam naar voren dat zij liever meteen aan de slag had willen gaan. Wel is zij zichzelf ervan bewust dat de theorie nodig is om iets te leren. Zij had liever gezien dat de theorie praktischer werd behandeld door een groepsplan te gaan schrijven terwijl de desbetreffende theorie behandeld zou worden. Tijdens de presentatie las zij zelf de tekst op de PowerPoint en wist dan wel genoeg waardoor zij afhaakte op het moment dat anderen vragen gingen stellen. Wel geeft zij aan dat het leereffect hetzelfde zou zijn op het moment dat er rekening werd gehouden met haar leerstijl, maar dan had zij zelf rustiger gebleven. Haar motivatie was dus groter geweest, als zij was opgehaald uit haar eigen segment van Kolb.

Hoe vond ik de begeleiding?

Ik vond de theoretische voorbereiding niet leuk. Het paste niet bij mij, maar is onmisbaar bij het organiseren van een denker bijeenkomst. De begeleiding zelf is mij erg goed bevallen doordat ik mijn kennis kon overdragen aan deze groep. Allen werden ze enthousiast van de informatie die ik gaf, wat mij een voldaan gevoel gaf over de begeleiding. Ieder wilde op zijn eigen manier verder met dit onderwerp. Wat ik leuk vond en niks te maken had met de begeleiding zelf was dat de collega's zich ervan bewust zijn dat ze, om te leren, de cyclus van Kolb moeten doorlopen.

§ 4.3.2 Tweede bijeenkomst - bezinner

Bij de tweede bijeenkomst heb ik de begeleiding gericht op de bezinner. Bezimmers willen graag het hele plaatje zien van het onderwerp dat ze leren. Ze willen het nut ergens van inzien en denken na over het onderwerp om zo meningen uit te wisselen met anderen om het geleerde zo succesvol mogelijk te maken. Deze bijeenkomst ben ik begonnen met figuur 4. Dit figuur heb ik uitgelegd zodat de begeleide

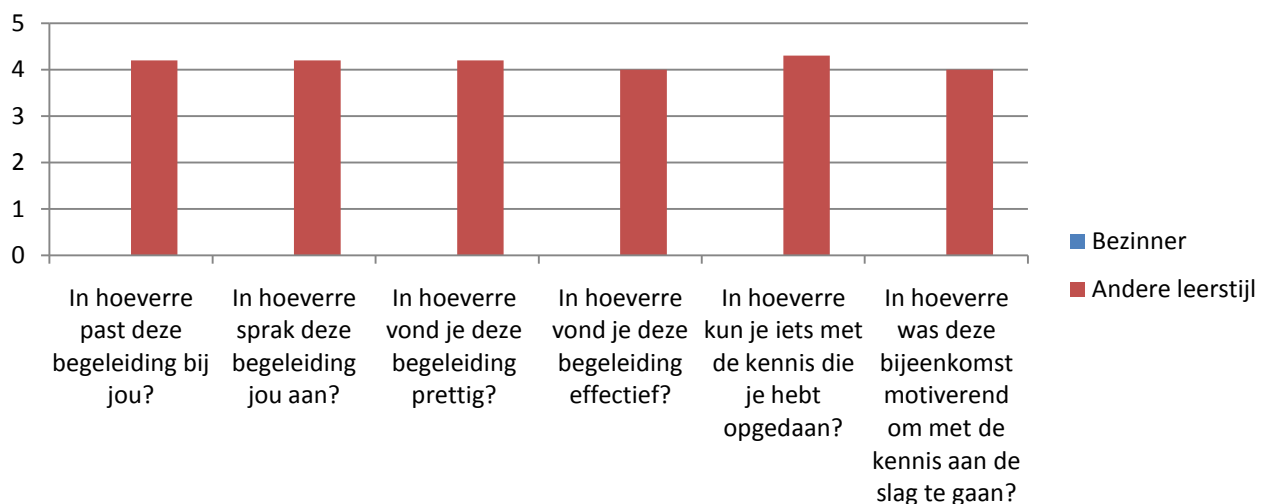
leerkrachten het hele plaatje zien van handelingsgericht werken waar het groepsplan een onderdeel van uitmaakt. We hebben gekeken waar ze tegenaan zouden lopen als het wordt ingevoerd op school, maar ook hoe het zal zijn als ze het in de klas gaan gebruiken. Bij het laatste onderdeel is nagedacht over de gevolgen voor de leerkrachten en de leerlingen

Wat viel mij op?

Er zitten in de groep geen bezinners, beide bezinners van de school zagen het niet zitten om deel te nemen aan de bijeenkomsten.

Er was een leerkracht die het fijn vond om te zien dat het niet een losstaand onderwerp is, maar dat het groepsplan een onderdeel uitmaakt van een geheel, de cyclus van het handelingsgericht werken. Ik merkte aan de houding van een denker dat zij er genoeg van had. zij ging achterover zitten en zei vervolgens ook niet veel meer. De rest vond het leuk om erover mee te praten en deed leuk mee met de discussie die gevoerd werd.

Hoe hebben zij de begeleiding ervaren?

Een denker schreef in de evaluatie dat er soms veel van het onderwerp werd afgeweken waardoor zij het rommeliger vond lopen. Dit terwijl de andere denker juist enthousiast is geworden door deze discussie. Een van de beslissers vond deze bijeenkomst erg nuttig, zij nam de tijd om over dit onderwerp na te denken en voelde zich ook vrij om mee te discussiëren.

Deze keer heb ik een doener geïnterviewd. Zij vond het erg fijn om te zien waar het groepsplan een onderdeel van uitmaakt. Dit maakt het erg overzichtelijk. "Door actief

praten over groepsplannen doe je nieuwe ideeën op en komen er dingen aan bod waar je zelf niet zo snel aan denkt, maar die wel zinvol zijn om te weten."

Deze bijeenkomst heb ik vervolgens nog besproken met een bezinner. Zij gaf aan dat het nadenken over onderwerpen erg interessant is. Over alles dat wordt besproken tijdens een vergadering of leermoment gaat zij het onderwerp vanuit verschillende oogpunten bekijken. Voornamelijk hoe hetgeen zal zijn voor haarzelf, de kinderen en eventueel de gevolgen voor de school.

Hoe vond ik de begeleiding?

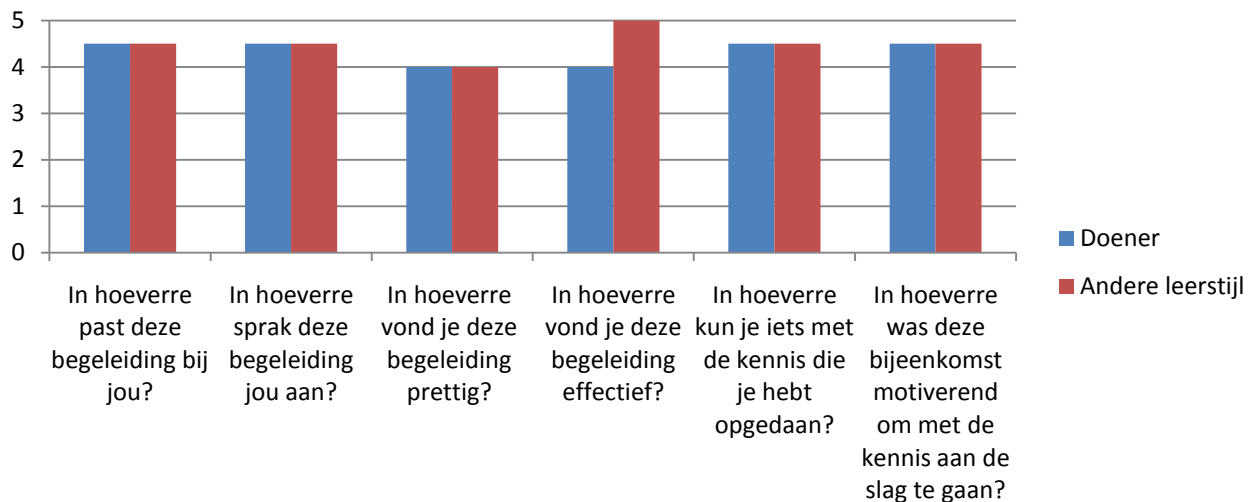
Ik ben iemand die niet graag nadenkt over dingen. Ik ga liever gelijk aan de slag, maar tijdens deze bijeenkomst gingen we echt bezinnen over het format van het groepsplan en wat er eventueel mis kon gaan bij een groepsplan. Door het enthousiasme van de leerkrachten tijdens de discussie werd ikzelf ook enthousiast en vond ik het leuk om actief deel te nemen aan de discussie.

§ 4.3.3 Derde bijeenkomst – doener

Bij de derde bijeenkomst heb ik de begeleiding gericht op de leerstijl doener. Zoals de naam al zegt wil de doener graag met de stof aan de slag. Tijdens deze bijeenkomst hebben alle leerkrachten een opzet gemaakt van het groepsplan. Iedere leerkracht kreeg een leeg format van een groepsplan. (zie bijlage 6) Dit format is opgesteld door onze intern begeleider. Ik heb daaraan ook mijn medewerking verleend. In dit format kunnen ze hun pedagogische en didactische gegevens van de klas zetten. In de eerste bijeenkomst is besproken welke gegevens ze hier in kunnen zetten. Zo zijn de leerkrachten gekomen tot een groepsplan voor hun klas.

Wat viel mij op?

Alle collega's deden goed mee. Allen gingen ze daadwerkelijk aan de slag met het groepsplan en zaten rechtop tijdens de 'uitleg'. Ze voelden zich vrij om vragen te stellen, zodat hun groepsplan kwalitatief goed werd.

Hoe hebben zij de begeleiding ervaren?

Iedereen vond deze bijeenkomst nuttig. Bij de toelichting schreef een doener dat dit echt bij haar paste, zij wil het meteen toepassen in de praktijk. Een denker schreef dat zij na de theorie vaak praktisch aan het werk wil en dat dit bij deze begeleiding het geval was. Iets waar ik me van bewust ben, is dat deze leerkrachten de theorie al gehad hebben. Hierdoor kan niet gemeten worden hoe zij het hadden ervaren als er een doener bijeenkomst was gegeven zonder dat de theorie aangeboden is geweest. In het interview gaf een doener aan dat zij dit leuk vond. Zoals zij ook op het formulier had gezet paste deze vorm echt bij haar: "Ik wil graag aan de slag." Wat zij ook prettig vond, was dat ik erbij zat om haar te helpen bij vragen die zij nog had.

Ook heb ik een beslisser geïnterviewd, zij gaf aan dat deze bijeenkomst zeer effectief vond. Doordat zij ermee aan de slag ging, kon zij zich goed indenken hoe dit in de klas zou gaan lopen. Wat vooral fijn was dat het direct op haar klas gericht was. Doordat ze met vragen bij mij kon komen, kreeg zij meer vertrouwen in het maken van het groepsplan.

Hoe vond ik de begeleiding?

Deze begeleidingsbijeenkomst past bij mijn leerstijl, het groepsplan uitvoeren. Ook de begeleiding van deze bijeenkomst heb ik als prettig ervaren. Ik zie namelijk duidelijk wat ze hebben opgestoken van de vorige begeleidingsbijeenkomsten. Ze wisten direct hoe ze met het plan moesten starten. Door hun vragen te beantwoorden heb ik ze verder geholpen bij het maken van het groepsplan en kunnen ze ermee aan de slag.

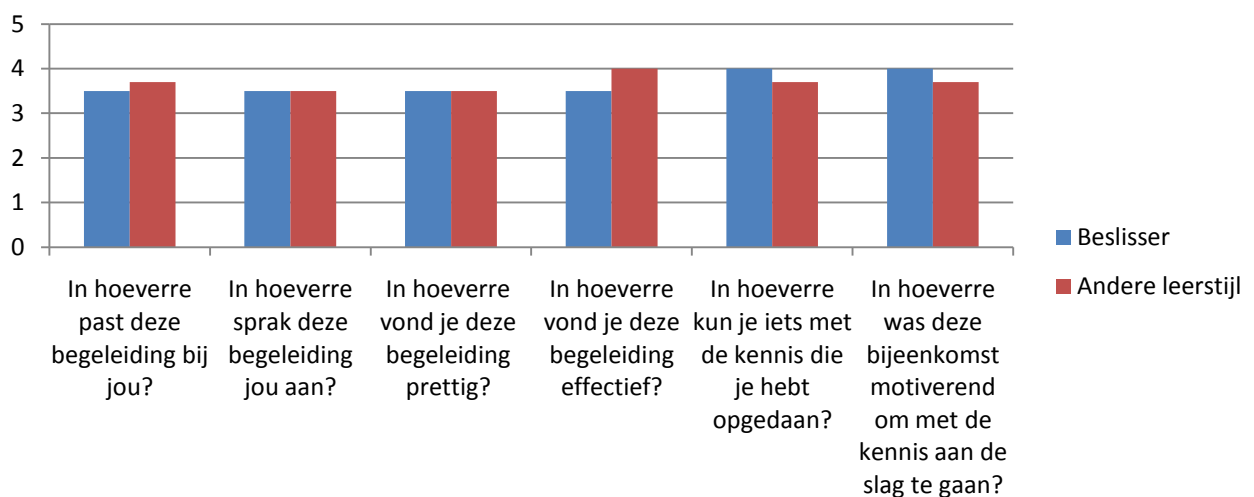
§ 4.3.4 Vierde bijeenkomst – beslisser

Tijdens de vierde bijeenkomst hebben we vooral gesproken over de manier van invoering binnen de school. Hoe gaan we deze theoretische kennis in de praktijk toepassen? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de gehele school gaat werken met groepsplannen?

Wat viel mij op?

Deze bijeenkomst kwam moeilijker op gang. Dit zou kunnen komen doordat de meesten na de vorige bijeenkomst, het idee hadden dat ze klaar waren en niet verder hoefden te 'leren'. Deze bijeenkomst heb ik als laatste gepland omdat ik dacht dat de bijeenkomst effectiever zou zijn op het moment dat iedereen de denker, beslisser en doener leerstijl doorlopen had. Ik ben mijzelf er van bewust dat ik de bijeenkomst van de doener beter als afsluiting had kunnen gebruiken om dit te voorkomen. Uiteindelijk heeft wel bijna iedereen meegedacht. Een denker leek hier niet zo'n behoefte aan te hebben en heeft ook weinig ingebracht. De anderen dachten goed mee en bedachten plannen om de groepsplannen ook in de rest van de school in te voeren.

Hoe hebben zij de begeleiding ervaren?

Over deze bijeenkomst waren ze iets minder te spreken. Een beslisser vroeg zich terecht af welke zeggenschap deze groep heeft. Oftewel, wat gebeurt er met de ideeën die er bedacht zijn? De denker gaf aan dat zij met deze bijeenkomst weinig aansluiting vond en liever luistert, denkt of doet, dan ergens over discussiëren of beslissen.

Een beslisser gaf aan dat deze bijeenkomst goed bij haar paste. Zij vond het erg interessant om te kijken naar hoe er nu verder gegaan moet worden met deze stof in de gehele school, maar ook hoe zij de stof zelf kan toepassen.

Naast deze beslisser heb ik ook een denker geïnterviewd. Zij gaf aan deze bijeenkomst niet erg interessant te vinden. Zij vond het lastig om direct antwoord te geven op vragen, daar wil zij liever langer over nadenken zodat zij zich eerst beter in de stof kan verdiepen.

Hoe vond ik de begeleiding?

Ik vond het erg leuk om ideeën uit te wisselen over de invoering. Onze school is namelijk erg groot en een verandering kost veel energie. Het gaat waarschijnlijk niet werken als dit tijdens een teamvergadering wordt ingevoerd. Door de bijeenkomsten kunnen er wel aanbevelingen gedaan worden aan de directie. Ik zou hier graag ook wel verder met willen.

Deze leerstijl sprak mij, in eerste instantie, het minste aan. Na deze bijeenkomst denk ik hier anders over en spreekt deze leerstijl mij toch aan.

§ 4.4 Het veranderproces

In het theoriehoofdstuk heb ik ook een stuk geschreven over veranderprocessen aan de hand van Onze ijsberg smelt van John Kotter (2006). Dit omdat de groepsplannen op school een onderdeel zijn van het veranderproces waar mijn school mee bezig is. Tijdens de eerste bijeenkomst heb ik de theorie over groepsplannen behandeld. Gedurende de bijeenkomsten heb ik het gehad over de hoeveelheid werk het maken van individuele handelingsplannen kost. Vervolgens heb ik laten zien hoe een groepsplan veel van dit werk uit handen neemt. Maar ook dat een groepsplan een kort en bondig overzicht geeft van de geboden hulp aan de verschillende kinderen in de klas. Hiermee heb ik de eerste stap uit het boek van Kotter geprobeerd te zetten. De eerste stap is: Creëer een gevoel van urgentie. Door de leerkrachten verder te leiden door de cyclus van Kolb, leerden ze meer over groepsplannen en gingen zij de urgentie van het gebruik van groepsplannen steeds meer inzien. Eén van de leerkrachten zei vol verbazing: "Waarom is dit niet al veel eerder aangeboden, het neemt veel werk uit handen". Er is nu een groep leerkrachten die de urgentie inziet van het gebruik van groepsplannen. Hun enthousiasme kan aanstekelijk werken op

het team. De tweede stap van het veranderproces is volgens Kotter het maken van een plan van aanpak. Nu er een begin is gemaakt komt het onderwerp groepsplannen op de agenda van een teamvergadering. Tijdens deze vergadering is het van belang om de groep begeleide leerkrachten aan het woord te laten zodat er mensen uit ervaring kunnen spreken om zo de anderen te overtuigen. Niet iedereen zal dan gelijk met het plan mee gaan, maar de 'olievlek' zal zich wel verder verspreiden. Steeds meer leerkrachten zullen het nut inzien van het maken van een groepsplan. In de derde stap moet men ervoor zorgen dat de verandering plaatsvindt. Hier heb ik met de intern begeleider over gesproken. Door tijdens de groepsbesprekingen die plaatsvinden met de intern begeleider de leerkrachten te helpen bij het opstellen van een groepsplan of de gemaakte groepsplannen te evalueren, zorg je ervoor dat het daadwerkelijk gebeurt.

§ 4.5 Overige data

Na de laatste bijeenkomst heb ik een extra vraag op de vragenlijst gezet: *Welke bijeenkomst vond je het prettigst en het beste passen bij jezelf?* Bij deze vraag konden zij meerdere antwoorden kiezen. Hieronder een overzicht van de uitkomsten. Horizontaal staan de bijeenkomsten en verticaal zijn de zes verschillende, begeleide leerkrachten genoemd. Een groen gemarkeerd vak betekent de favoriete leerstijl en een blauw gekleurd vak betekent de tegengestelde leerstijl.

	Denker	Bezinner	Doener	Beslisser
Doener 1			x	
Doener 2		x	x	x
Denker 1	x		x	
Denker 2	x			
Beslisser 1		x	x	
Beslisser 2		x		

In dit schema is zichtbaar dat er in een aantal gevallen gekozen wordt voor hun tegengestelde leerstijl. Wat ook opvalt is dat er niet altijd wordt gekozen voor hun favoriete leerstijl. Vooral bij de beslissers is dit een duidelijk verschil. Geen van beide kiezen voor hun favoriete leerstijl, maar wel voor hun tegengestelde leerstijl.

Hoofdstuk 5 – Conclusies

In dit hoofdstuk zal ik komen tot de beantwoording van de hoofdvraag. De onderzoeksvraag van dit onderzoek luidt als volgt:

Ik onderzoek welke leerstijl de leerkrachten op de Mariaschool in Den Hoorn hebben en ga ze vanuit die leerstijl begeleiden omdat ik wil weten hoe ik dit ervaar, hoe leerkrachten dit ervaren en wat het effect is van het begeleiden rekening houdend met de favoriete leerstijl van een persoon.

Om antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag, zal ik de verschillende stappen van het onderzoek beschrijven. Deze beschrijving leidt tot het beantwoorden van de subvragen.

1. *Welke leerstijlen zijn er?*
2. *Welke begeleiding is nodig bij de verschillende leerstijlen?*
3. *Hoe verleid ik iemand om de hele cyclus van Kolb te doorlopen?*
4. *Welke leerstijlen hebben leerkrachten op de Mariaschool?*
5. *Hoe is het voor mij om leerkrachten te begeleiden met andere leerstijlen dan die van mij?*
6. *Hoe ervaren leerkrachten de begeleiding als er rekening wordt gehouden met hun favoriete leerstijl?*

Vervolgens beantwoord ik de onderzoeksvraag. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een beschouwing van de beperkingen van dit onderzoek en suggesties voor verder onderzoek.

§ 5.1 Beantwoording subvragen

In deze paragraaf volgt de beantwoording van de zes subvragen.

§ 5.1.1 Leerstijlen en begeleiding

Op de subvragen 1 en 2 – welke leerstijlen zijn er en welke begeleiding is nodig bij de verschillende leerstijlen – geef ik antwoord aan de hand van onderstaand schema. Op deze manier zijn de antwoorden op deze vragen overzichtelijk. In de eerste kolom vindt u de leerstijl. In de tweede kolom worden de belangrijkste

kenmerken van personen met die leerstijl benoemd. In de derde kolom wordt puntgewijs beschreven hoe mensen met die leerstijl het liefst starten met leren.

Leerstijl	Kenmerken	Begeleiding
Doener	- Gelijk aan de slag - Experimenteren - Snel aangepast	- Direct aan de slag met de stof - De stof uitproberen in de praktijk zonder te veel voorkennis
Bezinner	- Brainstormen - Bekijken vanuit verschillende oogpunten - Interesse in andere personen	- Stof bekijken vanuit verschillende oogpunten - Plus- en minpunten bespreken - Verbanden leggen tussen eigen ervaringen - Stof plaatsen in een groter geheel
Denker	- Bekijkt en analyseert theorie - Gaat zelfstandig te werk - Wil compleet beeld krijgen	- Theoretische kennis tot zich nemen - Zoeken naar verbanden met eigen kennis - Overleggen zonder beoordeling
Beslisser	- Aan slag na aanleiding van theorie - Gaat probleem oplossend te werk - Weinig geëmotioneerd - Moeite met inleven in een ander	- Zoeken naar verbanden tussen praktijk en theorie - Tips over toepassing in de praktijk - Behoeft aan stappenplan

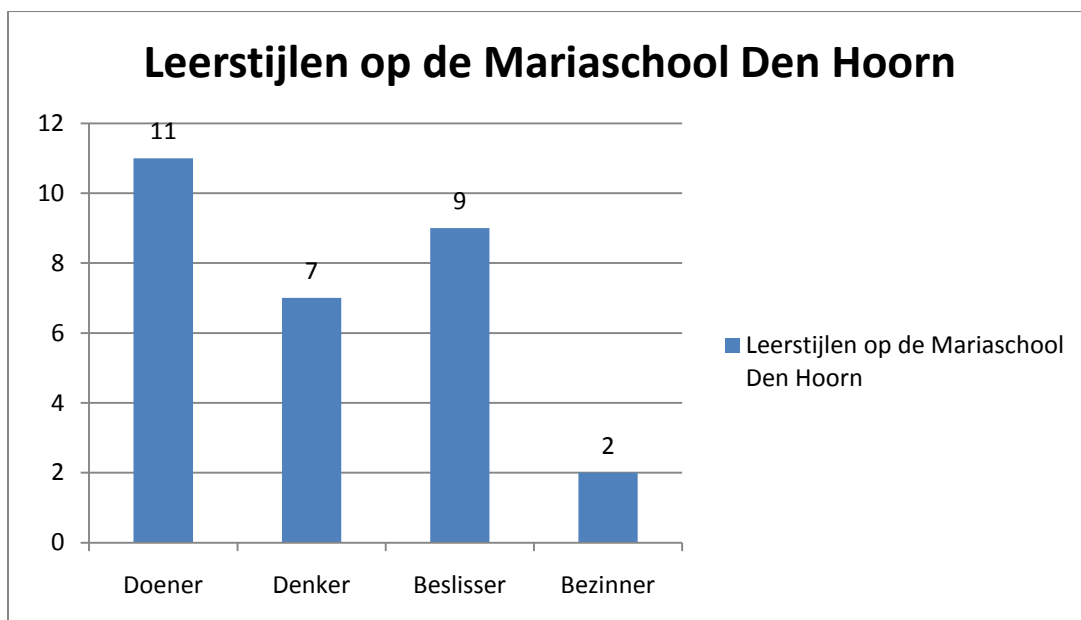
§ 5.1.3 Hoe verleid ik iemand om de hele cyclus van Kolb te doorlopen?

Tijdens dit onderzoek hebben de leerkrachten geforceerd alle leerstijlen doorlopen. Door de interesse voor het maken van groepsplannen hadden de leerkrachten hier geen moeite mee. Kolb zegt dat mensen verleid worden om te leren door te starten met de favoriete leerstijl. Het leren ontstaat door de cyclus van Kolb te doorlopen. Door de ervaring van dit onderzoek vraag ik me af of het nodig is om bij de favoriete leerstijl van een persoon te beginnen om vervolgens de andere leerstijlen te doorlopen om het maximale uit het leerproces te halen. Door goede begeleiding en een interessant onderwerp hoeft men niet verleid te worden de cyclus te doorlopen: ze worden door de cyclus van Kolb geleid. Als het onderwerp minder interessant is, moeten de leerkrachten verleid worden door te starten bij de favoriete leerstijl om zo

de cyclus te doorlopen. Bij het eerste deel van de begeleiding zullen zij gemotiveerd moeten worden met hun favoriete leerstijl. Vervolgens zullen de andere leerstijlen doorlopen worden om tot leren te komen. Om met zekerheid vast te kunnen stellen dat een goede begeleiding en een motiverend onderwerp het verschil kunnen maken bij het leren door de cyclus van Kolb te doorlopen, zal verder onderzoek gedaan moeten worden.

§ 5.1.4 Welke leerstijlen hebben leerkrachten op de Mariaschool?

De test is naar 53 collega's gestuurd, 29 daarvan hebben de vragenlijst ingevuld. Het responsepercentage ligt daarmee op 55%. In de grafiek hieronder zie je per leerstijl het aantal leerkrachten op de Mariaschool.

§ 5.1.5 Hoe is het voor mij om leerkrachten te begeleiden met andere leerstijlen dan die van mij?

Van de vier bijeenkomsten waren er drie bijeenkomsten met een leerstijl die niet bij mijn leerstijl pasten. Een verschil met de leerkrachten is, dat ik niet hoefde te leren maar hen begeleidde om de leerstof tot zich te nemen. Doordat ik, als doener zijnde, de begeleiding gaf, heb ik alle bijeenkomsten als prettig ervaren. Ik was tijdens de bijeenkomsten bezig met iets dat mij boeide en ook zinvol was voor de school. Het enthousiasme van de leerkrachten in de begeleidingsgroep versterkte mijn enthousiasme.

Hierdoor vond ik het niet erg om mijzelf meer te verdiepen in een leerstijl en aangeboden stof om zo rekening te kunnen houden met die leerstijl tijdens de bijeenkomst. Ook heb ik een andere kant van mijzelf ontdekt. Ik vond het opeens leuk om dieper over een onderwerp na te denken, zoals het nadenken over de voor- en nadelen van een groepsplan tijdens de bijeenkomst van de bezinner. Ook het nadenken over de invoering van het groepsplan binnen de school heb ik als prettig ervaren, zoals behandeld in de bijeenkomst van de beslisser. Wel vond ik de bijeenkomst van de doener het fijnste om te geven. De reden hiervan is dat ik de leerkrachten ook echt 'begeleidde' met het daadwerkelijk maken van een groepsplan. Het resultaat van de bijeenkomsten was in deze bijeenkomst het meest zichtbaar. Iedereen ging een groepsplan ging maken en ik heb hen hierin geholpen door de vragen die ze hadden te beantwoorden. Als persoon ben ik resultaatgericht en vond het prettig om een resultaat te zien.

§ 5.1.6 Hoe ervaren leerkrachten de begeleiding op het moment dat dit op hun leerstijl is aangepast?

Tijdens de vier bijeenkomsten heb ik bij elke bijeenkomst rekening gehouden met een andere leerstijl. Er is nauwelijks verschil tussen het cijfer van degene bij wie de leerstijl paste en degene bij wie de leerstijl niet paste. Het is in sommige gevallen zo dat degene waarvan de leerstijl niet bij de bijeenkomst paste een hoger cijfer geeft. Vaak kwam in de toelichting of in het interview naar voren dat er wel een voorkeur is voor de eigen leerstijl. Een aantal keer kwam ook naar voren dat de eigen leerstijl niet het enige is die aanspreekt. Vooral de bijeenkomst van de bezinner werd door een doener als prettig ervaren. Het praten over het onderwerp vond een doener interessant. De bijeenkomst van de doener werd door iedereen als prettig ervaren, ook al paste het niet bij de eigen leerstijl. Doordat de leerkrachten aan de slag gingen met het groepsplan raakten ze enthousiast.

Uit de verzamelde data blijkt dat het rekening houden met de leerstijl geen grote invloed heeft op het leren. Mijn gestelde hypothese gaat bij dit onderzoek dus niet op.

Met dit onderzoek is de eerste stap van een veranderproces volgens Kotter gezet. De eerste stap is: Creëer een gevoel van urgentie. De begeleide leerkrachten zien in dat het werken met groepsplannen veel werk uit handen neemt en een duidelijk

overzicht biedt van de hulp die geboden wordt in de klas. Doordat deze eerste stap gezet is, wordt er gelijk gewerkt aan de tweede stap voor een succesvol veranderproces volgens Kotter: maak een plan van aanpak. Op de agenda van een teamvergadering staat het agendapunt groepsplannen om het zo in het team te brengen. Ook over de derde stap is al gedacht. Bij deze stap moet ervoor gezorgd worden dat de verandering plaatsvindt. Dit wordt gedaan door groepsplannen te verweven tijdens de groepsbesprekingen die twee keer per jaar worden gehouden met de intern begeleider.

§ 5.2 Beantwoording van de onderzoeksvraag

Na de beantwoording van de subvragen kan er een antwoord gegeven worden op de gestelde onderzoeksvraag:

Ik onderzoek welke leerstijl de leerkrachten op de Mariaschool in Den Hoorn hebben en ga ze vanuit die leerstijl begeleiden omdat ik wil weten hoe ik dit ervaar, hoe leerkrachten dit ervaren en wat het effect is van het begeleiden rekening houdend met de favoriete leerstijl van een persoon.

§ 5.2.1 Leerstijl

Kolb beschrijft vier leerstijlen met elk een bijbehorende manier om te begeleiden. Kolb zegt dat het bij de begeleiding, rekening houdend met de leerstijl, belangrijk is om te beginnen met de favoriete leerstijl. Zo worden ze gemotiveerd om de cyclus van Kolb te doorlopen om zo tot leren te komen.

Doener: de doener wil direct ergens mee aan de slag. Hij leert door te experimenteren. Het leerproces verloopt met vallen en opstaan. Door te oefenen met de stof, maakt hij zich de stof eigen. Het is van belang om de doener tijdens de begeleiding de mogelijkheid te geven om ideeën te delen ook al zijn deze ideeën in de praktijk niet realiseerbaar.

Bezinner: de bezinner brainstormt graag over het onderwerp en bekijkt dit vanuit verschillende perspectieven. Hier kunnen nieuwe ideeën en oplossingen door ontstaan. De bezinner wil het geleerde graag in een grotere geheel plaatsen zodat het gestructureerder wordt voor hem. Graag legt hij verbanden met zijn eigen

ervaringen. Verder heeft hij interesse in andere personen en neemt de kennis van anderen serieus om dit te verwerken in zijn ideeën.

Denker: een denker wil de theorie over het onderwerp tot zich nemen. Deze theorie wordt nauwkeurig geanalyseerd. Na een zorgvuldige analyse worden eventuele beslissingen genomen. Er wordt gezocht naar verbanden met de kennis die hij al bezit. De denker krijgt graag ruimte voor overleg zonder daarop beoordeeld te worden.

Beslisser: een beslisser is iemand die probleemoplossend te werk gaat en zich richt op eenduidige, enkelvoudige antwoorden. Hij zoekt graag naar verbanden tussen de theorie en praktijk en wil onder toezicht van een ervaren persoon begeleid worden. Tips en stappen zijn voor de beslisser belangrijk. Hij gaat actief aan de slag naar aanleiding van de theorie. Verder heeft hij moeite met het inleven in een ander en regelt dingen graag zelf.

Nadat er is begonnen met de favoriete leerstijl is het van belang de rest van de cyclus van Kolb te doorlopen. Dit om het leerproces te optimaliseren. De leerkrachten moeten verleid/ begeleid worden om de rest van de cyclus te doorlopen.

§ 5.2.2 Begeleiding

Ik heb de begeleiding, rekening houdend met verschillende leerstijlen, als prettig ervaren. De bijeenkomst die aansluit bij mijn leerstijl, doener, heb ik als het fijnste ervaren. Ik zag het leerresultaat van de bijeenkomsten die ik al gegeven had en zag ze ook echt met de stof aan de slag gaan. Ik vond het bevredigend dat ik ze met mijn antwoorden op hun vragen verder hielp bij het maken van het groepsplan. Verder heb ik ervaren dat ik mijzelf beter kan inleven in benaderingswijze van andere leerstijlen, zoals de bezinner en beslisser. Tijdens deze bijeenkomsten dachten we na over plus- en minpunten en over de invoering van het groepsplan. Ik dacht zelf actief mee en heb ook mijn inbreng gehad tijdens dit gesprek. Dit zou ook kunnen komen door het enthousiasme van de leerkrachten, dit gaf mij veel positieve energie.

De cijfers die voor een bijeenkomst werden gegeven door de leerkrachten bij wie de bijeenkomst zou passen, qua leerstijl, waren nauwelijks of niet hoger dan de cijfers die werden gegeven door leerkrachten met een andere leerstijl. In een aantal gevallen sprak een leerstijl heel erg aan terwijl dat niet de favoriete leerstijl was. Zo

werd de bijeenkomst voor de doener door iedereen als prettig ervaren. Dat iemand een favoriete leerstijl heeft, hoeft niet te betekenen dat de andere leerstijlen niet als prettig ervaren kunnen worden.

§ 5.2.3 Effect van begeleiden rekening houdend met de favoriete leerstijl

Uit dit kleinschalige onderzoek blijkt dat als leerkrachten iets leren dat hen interesseert en ook nuttig is om in de praktijk te gebruiken, maakt de manier waarop je het aanbiedt niet veel uit. Door het enthousiasme over het onderwerp hoeft niet te gestart te worden met de favoriete leerstijl. De leerkrachten die de bijeenkomsten volgden, zagen in dat er verschillende stappen gemaakt moeten worden om tot leren te komen, de leercyclus van Kolb. Het is interessant om de kruisverbanden te zien, zo vond een denker de tegengestelde leerstijl doener net zo prettig als zijn eigen leerstijl. Een beslisser heeft aangegeven dat de tegenovergestelde leerstijl, bezinner, het prettigst was. Ook hieruit blijkt dat de manier waarop iets aangeboden wordt geen grote rol speelt. Leerkrachten kunnen ondanks hun favoriete leerstijl ook de andere leerstijlen moeiteloos gebruiken door het interessante onderwerp.

Als het onderwerp de leerkracht minder aanspreekt, moet de interesse op een andere manier opgewekt worden. In dit geval is het belangrijk om de interesse te wekken door de manier waarop het aangeboden wordt, met andere woorden, dan zal wel rekening gehouden moeten worden met de favoriete leerstijl.

§ 5.3 Beperkingen en suggesties

Hieronder volgen de beperkingen van dit onderzoek en geef ik suggesties vervolgonderzoek.

§ 5.3.1 Beperkingen

De eerste beperking is dat tijdens dit onderzoek is gewerkt met een groep van zes leerkrachten. Deze groep is klein en betekent dat de getrokken conclusie niet in alle gevallen gelijk zal zijn. Als er met een grotere groep leerkrachten gewerkt zou worden, zouden de gegevens betrouwbaarder zijn. Er was slechts een bepaald aantal collega's beschikbaar om deel te nemen aan dit onderzoek. Ook waren er maar twee bezinners binnen de school, beiden zagen ze het niet zitten om deel te

nemen aan dit onderzoek. Hierdoor is er niet gewerkt met een leerkracht met de leerstijl bezinner.

Wat ten tweede invloed heeft gehad op de uitkomst is dat elke keer met dezelfde groep gewerkt is. De leerstijlen zijn allemaal een keer aan bod gekomen. Iedere leerkracht heeft de cyclus van Kolb op dezelfde manier doorlopen. Er is dus niet gestart met de favoriete leerstijl van de individuele leerkracht. Het proces zou volgens Kolb niet op een natuurlijke manier gegaan zijn. Zo hadden de leerkrachten tijdens de doener bijeenkomst de theorie al gehad van het onderwerp, terwijl in een natuurlijk leerproces de theorie tijdens het doen zou worden aangeboden. Het onderzoek zou betrouwbaarder zijn geweest op het moment dat bij iedere bijeenkomst een ander onderwerp zou zijn aangeboden. Elk onderwerp zou dan gestart worden met een leerstijl om zo vervolgens de andere stappen te doorlopen. Bijvoorbeeld: bij de eerste bijeenkomst wordt het onderwerp groepsplannen aangeboden, startend met de leerstijl doener. Om vervolgens de cyclus van Kolb te doorlopen. De tweede bijeenkomst heeft als onderwerp onderwijsbehoeften. Er wordt dan gestart met de leerstijl denker en daarna de andere stappen om tot goed leren te komen. In dit onderzoek heb ik hier niet voor gekozen omdat ik met de gebruikte manier een duidelijker verschil was tussen de leerstijlen. Ook heeft iedere stap van leren de tijd nodig om goed door te kunnen dringen. Gezien de korte tijd die collega's beschikbaar hadden voor mijn begeleiding heb ik gekozen voor de gebruikte manier.

Een derde beperking van dit onderzoek is de volgorde waarin de cyclus van Kolb doorlopen is. Tijdens de laatste bijeenkomst is er rekening gehouden met de leerstijl beslisser. Deze volgde na de bijeenkomst van de doener, waarin een groepsplan is gemaakt. Hierdoor hadden de leerkrachten het idee dat de begeleiding was afgerond. Achteraf had ik de bijeenkomst van de doener beter kunnen gebruiken om de cyclus van Kolb af te ronden.

§ 5.3.2 Suggesties

Een eerste suggestie voor volgend onderzoek is om leerkrachten te begeleiden in een onderwerp dat ze minder interesseert. Nu zijn de leerkrachten begeleid in iets dat ze erg leuk vinden en daarom gemotiveerd om te leren. Het kan echter voorkomen dat de leerkrachten minder of misschien wel niet gemotiveerd zijn om te leren. Het onderzoek zou een andere uitslag kunnen hebben als leerkrachten

begeleid worden in een onderwerp waarover ze niet enthousiast zijn. Door een volgend onderzoek kan onderzocht worden of begeleiding startend met de favoriete leerstijl de leerkrachten motiveert voor het onderwerp om zo de cyclus van Kolb te doorlopen.

Een tweede suggestie volgt uit iets dat ik mijzelf afvroeg tijdens het onderzoek, is begeleiding waarbij rekening wordt gehouden met de favoriete leerstijl ook werkdrukverlagend? Uit de conclusie blijkt dat het begeleiden, rekening houdend met de favoriete leerstijl, geen invloed heeft op het leerproces. Als uit dit onderzoek blijkt dat de leerstijl wel een rol speelt, ben ik benieuwd of dit invloed heeft op de werkdruk die leerkrachten ervaren.

Hoofdstuk 6 – Evaluatie onderzoek

In dit hoofdstuk evalueer ik op verschillende onderdelen van mijn onderzoek, zoals de voorbereiding, de planning en het maken van het onderzoek. Daarna leg ik de link tussen het onderzoek en mijn persoonlijk ontwikkelingsplan, mijn huidige werk en inclusie.

§ 6.1 Voorbereiding van het onderzoek

Onderzoek doen, dat is eigenlijk niet iets dat ik bij mijzelf vind passen. Zoals eerder in dit onderzoek beschreven ben ik een doener. Ik ga graag met dingen aan de slag en zie wel waar ik terecht kom. Mijn onderzoek zou ik daarom ook het liefst niet beginnen met het maken van een onderzoeksopzet en planning. Veel liever zou ik kijken wanneer ik ergens aan toe ben en stukje bij beetje mijn onderzoek vormgeven. De literatuur zou ik vast een keer zijn gaan lezen omdat ik dat toch nodig heb voor het onderzoek. Maar daar zou ik niet teveel tijd aan besteden, want stilzitten en lezen past niet bij mij. Met de kennis zou ik aan de slag gaan met de groep en deze gaan begeleiden. Zonder precieze data zou ik een conclusie formuleren aan de hand van mijn gevoel en informele gesprekken die na deze begeleiding volgden. Gelukkig is het hierbovengenoemde allemaal niet zo gelopen. Dit had vast voor grote problemen gezorgd in de planning.

Ik vond het erg lastig om overal van te voren goed over na te denken. Het maken van de onderzoeksopzet kostte mij de nodige moeite. Alles wilde ik goed in de onderzoeksopzet verwerken zodat ik geen grote verrassingen zou tegenkomen tijdens het onderzoek. Dit heeft flink wat uren werk gekost. Het platform vond ik erg lastig om te beschrijven. In mijn hoofd was duidelijk hoe ik dit onderdeel zag, maar ik wist niet goed hoe ik dit op papier kon zetten. Met hulp van anderen en door bepaalde vragen kreeg ik voor mijzelf steeds meer zaken duidelijk en kon ik het ook op papier verwerken tot een goed stuk.

Ik heb nu ingezien dat deze stap daadwerkelijk de belangrijkste stap is van het onderzoek. Door deze stap kreeg ik een beter beeld van wat er precies van mij verwacht werd en wat ik van mijzelf kon verwachten. Deze stap heeft mij vertrouwen gegeven voor de uitvoering van het onderzoek.

§ 6.2 Planning van het onderzoek

Het volgende was het houden aan de gemaakte planning. Plannen is iets dat ik niet graag doe, maar tijdens dit onderzoek heb ik dit als erg prettig ervaren. Ik was blij dat ik deze planning had gemaakt en ik kon mijzelf hier ook makkelijk aan houden. Waarschijnlijk komt dit doordat er vooraf duidelijk was wat er precies moest gebeuren en doordat de planning ook echt haalbaar was. Dit houd ik in mijn achterhoofd voor een volgend project. Plannen is ook zeker iets dat ik door dit onderzoek fijner ben gaan vinden en vaker wil gaan doen. Het biedt namelijk rust in mijn hoofd.

§ 6.3 Maken van het onderzoek

Een ander onderdeel dat mij veel houvast heeft gegeven in het maken van dit onderzoek is het vooraf bedenken van kopjes in de hoofdstukken. Vooraf maakte ik een lijst met punten die ik in het hoofdstuk wilde beschrijven. Per punt heb ik een woordweb gemaakt om deze vervolgens in het hoofdstuk uitgebreider te gaan beschrijven. Hierdoor heb ik vooraf nagedacht wat ik er allemaal in wilde hebben zodat ik geen belangrijke punten zou vergeten. Het daadwerkelijk maken van het onderzoek heeft soms wel geleid tot moeilijke momenten waarop ik vast liep. Ik kon me er dan vaak moeilijk toe zetten om toch door te zetten en het opnieuw te proberen met een andere kijk. Ik had dan hulp van anderen om mij heen nodig. Hierin vind ik van mijzelf dat ik sterker mag worden. Ik heb naar mijn mening te vaak weinig gedaan omdat ik mijzelf er niet toe kon zetten. Ik vond het erg fijn dat ik gekoppeld ben aan een critical friend waarmee regelmatig overleg geweest is. We liepen beide gelijk met ons onderzoek en konden elkaar goed ondersteunen en tips geven voor het onderzoek.

§ 6.4 Het onderzoek en de relatie met mijn POP⁸

In mijn POP heb ik een doel staan dat veel te maken heeft mijn mijn onderzoek, namelijk:

Aan het einde van de opleiding RT wil ik collega's goed begeleiden in een veranderingsproces binnen de school

⁸ Persoonlijk OntwikkelingsPlan

Tijdens dit onderzoek heb ik hier hard aan gewerkt. In eerste instantie wilde ik met dit doel mijn kennis overdragen aan leerkrachten tijdens informele gesprekken waarbij ik advies kon geven en dit kon onderbouwen met theorie. Tijdens dit onderzoek heb ik leerkrachten echt begeleid in een groep. Dit heb ik als erg prettig ervaren. Ik vond het geweldig om mijn kennis te delen met deze leerkrachten. Ik was bang dat ze mij niet serieus zouden nemen omdat ik nog niet heel lang voor de klas sta. Integendeel, ze zagen mij als een professional aan wie ze ook vragen konden stellen ter verduidelijking. Dit gaf mij veel zelfvertrouwen. Het leukste van deze begeleiding vond ik het stukje waarbij ik de gevonden theorie kon koppelen aan de praktijk. Doordat de leerkrachten erg enthousiast waren, gingen ze met veel plezier aan de slag met, het groepsplan.

§ 6.5 Het onderzoek en mijn huidige werk

Op dit moment zal ik nog geen leerkrachten daadwerkelijk begeleiden. Waarschijnlijk is het wel iets dat zal gaan gebeuren door de functiemix⁹ in het onderwijs. Hierbij wordt van een LB- leerkracht verwacht dat hij andere leerkrachten begeleidt in hetgeen waarin hij gespecialiseerd is. Door dit onderzoek lijkt een LB-functie mij erg leuk. Graag zou ik dan de cyclus van Kolb in mijn achterhoofd houden terwijl ik andere leerkrachten iets leer zodat zij een goed leerproces doorlopen.

§ 6.6 Het onderzoek en inclusie

In dit onderzoek heb ik gemerkt dat begrip voor een ander erg belangrijk kan zijn. Aan het begin van dit onderzoek wist ik nog niet veel over andere leerstijlen. Doordat ik mijzelf ben gaan verdiepen in die andere leerstijlen ben ik die leerstijlen ook interessanter gaan vinden en kan ik hier ook rekening mee houden op het moment dat ik anderen iets nieuws ga leren. Iedereen is anders en heeft recht op de begeleiding die bij diegene past. Bij inclusief onderwijs is dit ook erg belangrijk. Verdieping zoeken in een leerling is belangrijk zodat hier begrip voor getoond kan worden om de juiste hulp te kunnen bieden. Een leerling wordt dan goed begeleid tijdens zijn ontwikkeling.

⁹ differentiatie in de functie leraar; er ontstaat binnen de school een mix tussen leraren in schaal LA en leraren in schaal LB.

Verder staat in dit onderzoek beschreven welke leerstijl er op welke leeftijd ontwikkeld wordt. Met deze kennis kan in het onderwijs rekening gehouden worden door tijdens het lesgeven vooral met die leerstijl de stof aan te bieden. De andere leerstijlen moeten hierbij niet vergeten worden omdat het belangrijk blijft om de cyclus van Kolb te doorlopen tijdens het leren. Door dit te doen, maken de kinderen zich de stof goed eigen. Als ik dit vertaal naar de praktijk, zal ik kinderen meer laten ervaren zoals bij natuur echt naar buiten te gaan om planten te bekijken. Ook zal ik erop letten dat we bezinnen over een onderwerp over de aanpak van een som. Waarbij vragen al hoe kan dat het beste?, waarom vind iemand dat fijn?, wat kan er mis gaan? aan de orde zijn. De leerstijl denker komt over het algemeen altijd aan bod. Door verantwoordelijkheden te leggen bij de kinderen komt de leerstijl beslisser aan bod. Ze kunnen zelf een stappenplan maken over hoe ze iets willen aanpakken en gaan hiermee dan aan het werk.

Daarnaast kan het werken met groepsplannen goed helpen om kinderen op een school goede hulp te bieden. Bij ieder kind wordt gekeken welke onderwijsbehoeften er nodig zijn om de leerling zich zo goed mogelijk te laten ontwikkelen. In het volledige schema van handelingsgericht werken zijn er verschillende fases waarin onder andere contact kan worden gelegd met instanties buiten de school.

Bij het invoeren van inclusie zullen er binnen de school veranderingen moeten plaatsvinden. Daar heb ik in dit onderzoek ook aandacht aan besteed. Op het gebied van groepsplannen zijn de eerste stappen van een succesvolle verandering al gezet, de andere stappen zullen nog doorlopen moeten worden door de school.

Literatuurlijst

Beard, C., & Wilson, J. (2002). *Ervaringsleren: Een Best Practice Handboek voor opleiders en trainers*.

Clijsen, A. (2007). *Handreiking 1-zorgroute voor leerkrachten en intern begeleiders in het primair onderwijs*. KPC groep.

Hendriksen, J. (2009). *Cirkelen rond Kolb*. Barneveld: Uitgeverij Nelissen.

Heron, J. (1992). *Psychology in another key*. SAGE Publications Ltd.

Kallenberg, T., Koster, B., Onstenk, J., & Scheepsma, W. (2007). *Ontwikkeling door onderzoek*. Baarn, Utrecht; Zutphen: ThimeMeulenhoff.

Kolb, D. (1984). *Experiential Learning*. Englewood Cliffs, Prentice Hall.

Kotter, J. (2008). *Onze ijsberg smelt*. Amsterdam: Uitgeverij Business Contact.

Leerstijltest. (sd). Opgeroepen op 2011, van www.thesis.nl

Nijgh, L. (sd). *Reflectiemodel Bateson*. Opgehaald van <http://www.lancelots.nl/ontwikkelen/kernvaardigheden/ontwikkelingsvaardigheden/reflectere>

Pameijer, N., & Beukering, T. (2008). *Handelingsgericht werken: een handreiking voor de intern begeleider*. Leuven: Uitgeverij Acco.

Pameijer, N., Beukering, T. v., & Lange, S. d. (2009). *Handelingsgericht werken: een handreiking voor het schoolteam*. Leuven: Uitgeverij Acco.

Pickles, T. (sd). Opgeroepen op 2011, van <http://reviewing.co.uk/research/experiential.learning.htm#2>

Smith, M. (2001). Opgehaald van <http://www.infed.org/biblio/b-explrn.htm>

Veen, T. v., & Wal, J. v. (2003). *Van leertheorie naar onderwijspraktijk*. Groningen: Wolters-Noordhoff.

Vermunt, J. (1992). *Leerstijlen en sturen van een leerproces in het hoger onderwijs*. Amsterdam: Uitgeverij Swets & Zeitlinger.

Weijers, E. (sd). *carrieretijger, leerstijlen*, Opgeroepen op 02 27, 2011, van <http://www.carrieretijger.nl/functioneren/ontwikkelen/leerstijlen>

Weirstra, R., & Jong, J. d. (2002). *A scaling theoretical evaluation of Kolb's learning style inventory-2*.

Bijlagen

Bijlage 1 - Vragenlijst leerkrachten na elke bijeenkomst

1. Hoe heb je deze begeleiding ervaren?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Toelichting

.....

.....

.....

.....

.....

2. In hoeverre...

a. ... past deze begeleiding bij jou?

slecht / matig / voldoende / goed / uitstekend

b. ... sprak de begeleiding jou aan?

slecht / matig / voldoende / goed / uitstekend

c. ... vond je deze begeleiding prettig?

slecht / matig / voldoende / goed / uitstekend

d. ... vond je deze begeleiding effectief?

slecht / matig / voldoende / goed / uitstekend

e. ...kun je iets met de kennis die je hebt opgedaan

slecht / matig / voldoende / goed / uitstekend

f. ...was deze bijeenkomst motiverend om met de kennis aan de slag te gaan?

slecht / matig / voldoende / goed / uitstekend

Overige opmerkingen:

.....

.....

.....

.....

Bijlage 2 - Vragenlijst voor verdiepend interview met leerkrachten

1. Hoe heb je de begeleiding vandaag ervaren?
2. In hoeverre paste de begeleiding bij jezelf?
3. Op welk moment merkte je dat de begeleiding je wel of niet aansprak?
4. Vond je de begeleiding:

Prettig / niet prettig

Leerzaam/ niet leerzaam

Effectief / niet effectief
5. Wat ga je met de opgedane kennis doen na deze begeleiding?
6. Wat motiveerde of demotiveerde jou tijdens deze begeleiding?
7. Wat heb je onthouden van de begeleiding van vandaag?

Bijlage 3 – Zelfreflectie vragenlijst

Reflectie aan de hand van de logische niveaus van het leren van Bateson

Omgeving:

- Op welk moment merk ik dat de begeleiding mij niet aanspreekt
- Wat maakt dat ik deze begeleiding niet prettig vindt?

Gedrag

- Wat valt op aan het gedrag bij de leerkrachten op het moment dat de leerstijl bij hen past/ op juist niet?
- Welke acties heb ik ondernomen voor de uitvoering van de begeleiding?

Bekwaamheden

- Welke vaardigheden heb ik nodig bij de uitvoering van deze begeleiding?

Overtuigingen

- Wat heb ik geleerd van deze situatie?

Identiteit

- Welke persoonlijke doelen streef ik na in deze situatie?

Betrokkenheid

- Wat motiveert mij in deze situatie?
 - Hoe vind ik het als doener om andere leerstijlen te begeleiden.
 - Wat neem ik mee voor de volgende keer?
 - Wat neem ik mee voor het gehele onderzoek?

Bij elke vraag denken aan:

- *Hoe beviel de begeleiding op 'die' leerstijl'*
- *Denken aan de reacties van de leerkrachten hoe ik denk dat zij het hebben ervaren.*

Bijlage 4 - Powerpoint bij bijeenkomst 1 - Denker

Groepsplannen

Scriptie

- Leerstijlen
 - Doener
 - Denker
 - Beslisser
 - Bezinner
- Begeleiding op maat

Groepsplan

- ???
- Doel
 - Voor leerkracht
 - Voor IB'er
- Wie
- Looptijd

Didactisch groepsplan

Pedagogisch groepsplan

- Leerlijnen per vak
- Kennis van instructiemogelijkheden

Didactisch en pedagogisch groepsplan

- Voor gehele groep
- Voor subgroepjes
- Voor individuele leerlingen

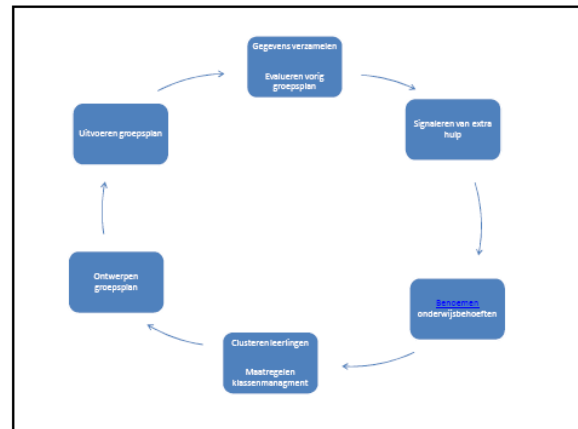
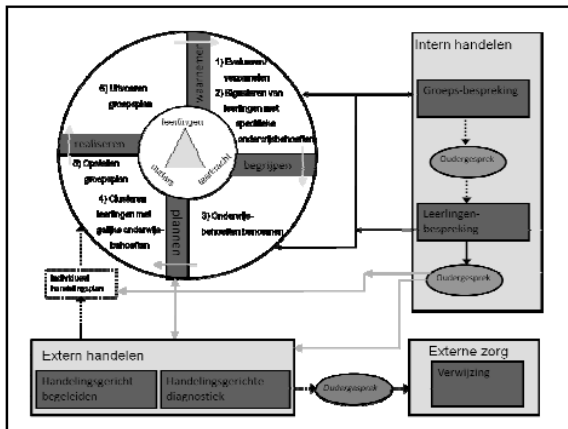
Wat moet er in?

- Doelen
- Inhoud
- Aanpak/ methodiek
- Organisatie
- Evaluatie

Aandachtspunten voor een groepsplan

- Afgestemd op de verschillende behoeften
- Concreet en duidelijk voor anderen
- Meetbare doelen
- Handelingsgericht met praktische aanwijzingen
- Concrete aanwijzingen voor organisatie

Bijlage 5 - Powerpoint bij bijeenkomst 2 - bezinner

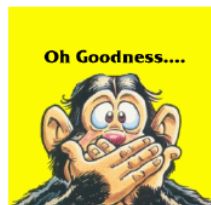
- Hoe gaan we het vormgeven?

Gevolgen

- School
- Klas
- leerlingen

- Wat kan er mis gaan?

Onderwijsbehoeften

- Instructie: visuele ondersteuning, herhaalde instructie, voordoen-nadoen;
- Leertijd: meer leertijd (of lagere doelen), minder leertijd (of hogere doelen);
- Feedback: competentieverhogende feedback, grenzenstellende feedback, beloningen;
- Structureren taak: minder plaatjes, grotere letters, taak in kleine eenheden, afdekken;
- Aanpassing sociale omgeving: rustige kinderen in de omgeving, samenwerkingsvormen

Bijlage 6 – Format groepsplan

Groepsplan

Groep	Leerkracht(en)	Periode

Pedagogisch		
Doel	Middel	Wanneer

Extra zorg sociaal emotionele ontwikkeling				
Naam kind	Doel/ondersteuningsbehoefte	Inhoud	Wanneer + datum start	Einddatum evaluatie

Didactisch		
Rekenen		
Doel	Middel	Wanneer
Aanpak 1	Aanpak 2	Aanpak 3
Instructie afhankelijke kinderen	Instructie gevoelige kinderen	Instructie onafhankelijke kinderen

Extra zorg rekenen				
Naam kind	Doel/ondersteuningsbehoefte	Inhoud	Wanneer + datum start	Einddatum evaluatie

Spelling		
Doel	Middel	Wanneer
Aanpak 1	Aanpak 2	Aanpak 3
Instructie afhankelijke kinderen	Instructie gevoelige kinderen	Instructie onafhankelijke kinderen

Extra zorg spelling (naast aanpak 1 en 3)				
Naam kind	Doel/ondersteuningsbehoefte	Inhoud	Wanneer + datum start	Einddatum + evaluatie

Werkwoordspelling		
Doel	Middel	Wanneer
Aanpak 1 Instructie afhankelijke kinderen	Aanpak 2 Instructie gevoelige kinderen	Aanpak 3 Instructie onafhankelijke kinderen

Extra zorg werkwoordspelling (naast aanpak 1 en 3)				
Naam kind	Doel/ondersteuningsbehoefte	Inhoud	Wanneer + datum start	Einddatum + evaluatie

Taal		
Doel	Middel	Wanneer
Aanpak 1 Instructie afhankelijke kinderen	Aanpak 2 Instructie gevoelige kinderen	Aanpak 3 Instructie onafhankelijke kinderen

Extra zorg taal (naast aanpak 1 en 3)				
Naam kind	Doel/ondersteuningsbehoefte	Inhoud	Wanneer + datum start	Einddatum + evaluatie

Begrijpend lezen		
Doel	Middel	Wanneer
Aanpak 1 Instructie afhankelijke kinderen	Aanpak 2 Instructie gevoelige kinderen	Aanpak 3 Instructie onafhankelijke kinderen

Extra zorg begrijpen lezen (naast aanpak 1 en 3)				
Naam kind	Doel/ondersteuningsbehoefte	Inhoud	Wanneer + datum start	Einddatum + evaluatie

Technisch lezen		
Doel	Middel	Wanneer
Aanpak 1 Instructie afhankelijke kinderen	Aanpak 2 Instructie gevoelige kinderen	Aanpak 3 Instructie onafhankelijke kinderen

Extra zorg technisch lezen (naast aanpak 1 of 3)				
Naam kind	Doel/ondersteuningsbehoefte	Inhoud	Wanneer + datum start	Einddatum + evaluatie

Schrijven		
Doel	Middel	Wanneer
Aanpak 1 Instructie afhankelijke kinderen	Aanpak 2 Instructie gevoelige kinderen	Aanpak 3 Instructie onafhankelijke kinderen

Extra zorg schrijven (naast aanpak 1 of 3)				
Naam kind	Doel/ondersteuningsbehoefte	Inhoud	Wanneer + datum start	Einddatum + evaluatie